

Parêzerên Hadepê: Heke darbe cênebe,

Dê HADEP bikeve hîbijartinê



Kedkareke Çand û Hunera Kurdî:

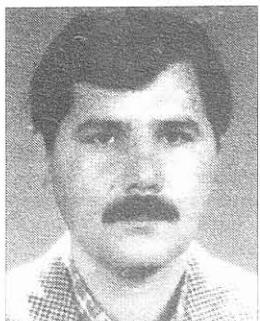
Koma Mîdyâ

Ji Başûrê Biçûk, hevpeyvîna Helîm
Yûsiv bi koma şano, muzîk û
govendê Koma Midya re. (R.8-9)



■ Pişî civîna MGK'ê bi rojekê ango roja 29'ê rîbendanê Serdozgerê Dadgeha Bilind Vural Savaş doza girtinê li HADEP'ê vekir. Vê dozê bi xwe re gelek nîqaş û gelemşe anîn. Lewre berî hilbijartinê bi du mehan vekirina dozeke bi vî rengî wekî helwesteke siyasî tê nirxandin.

Rayedarên HADEP'ê didin zanîn ku ew doz li ser daxwaza MGK'ê bo astengkirina xebatê HADEP'ê yên ji bo hilbijartinê hatîye girtin. Li gorî lêpirsînê ku di nava gel de hatine kirin piştevaniya gel bo HADEP'ê zêde dibe. Serokê DTP'ê Hüsamettin Cindoruk da zanîn ku hilbijartin dê hilbijartin nexşeya federasyonê li ser xaka Tirkîyeyê derxe holê. Ji ber heman sedemê ji civîna MGK'ê jî biryara hilbijartina du-qonaxî bo hilbijartinê belediyeyan derket. (Nûce:R.3)



SAMİ TAN

İmperyalizm mirovan ji mirovahiyê dûr dixe. Lewre dayaxa wê bo kesên mîna Öcalan ku li ser rîgezê mirovahiyê "serhişkiyê" dîkin, nîn e.

Hefe kesek temenê xwe bibe serî, hê ji ji cîhanê koça xwe dawîn neke, dixurife. Heman tişt ji bo pergale jî derbas dibe. Heke pergalek xwe li rewşa nû neyine, divê ji holê bê rakirin, heke na, ew dê bixurife û bi xwe re jî civakê bixurifîne.

Pergalek heta hetayê nikare xwe li rewşa nû bîne û xwe vesazîne (restorekîrin). Ji ber ku pergalek li ser hinek rîgezân (prensîb) hatîye danîn, li gorî hinek rîz û rîçik, dab û nîrîtan kar tê meşandin. Lî rewşa nû bi xwe re hinek rîz û rîçik, dab û nîrîtan nû tîne, ew hêmanen navborî dema bêne guhartin, pergalek rengekî din digire. Jixwe ksêni ku reformist, jî dixwazin rî li ber şoreşê bigirin.

Dema kapitalizm hate gotin, sermaye û xwêdanmaliya arîzî (özel mülkiyet) tê bîra mirov. Kapitalizm xwe çiqas biguhêrîne jî nikare dev ji van her du tiştan berde, dema dev ji van tiştan berde jî edî nabe kapitalizm. Jixwe tiştê ku iro ji rewşa nû re di nakokiyê de jî xwêdanmaliya arîzî ye. Hemû rîz û rîçikên pergalek li gorî vê yekê teşe girtine, lewre jî guhartin-

na wan rîz û rîçikan bi awayekî radikal ne pêkan e.

Îro pergala kapitalist bi jiyana civakî re di nakokiyê de ye. Hatîye dawiya temenê xwe, jê jî derbas bûye, ji temenê pergalek din dixwe. Edî ew nikare xwe li rastiya mirovahiyê bîne, lewre jî mirovahiyê li xwe tîne, dirûvî mirovahiyê di guherîne. Anglo mirovan ji mirovahiyê dûr dixe. Ev yek di hemû warên jiyanê de xwe dide dest.

Ji bo vê yekê jî, dayaxa wê li hemberî kes û rîexistinê ku li ser rîgezê mirovahiyê "serhişkiyê" dîkin, nîn e. Bi her awayî berê xwe dide wan û dixwaze wan ji holê rake. Lewre jî iro Amerika di kesa yetiya Serokê Giştî yê PKK'ê Öcalan de dijminê xwe yî sereke dibîne. Rêveberen Amerikayê dibêjin li ser rûyê cîhanê ji Öcalan re cih nîn e. Bi vê yekê dixwazin bibêjin li ser rûyê cîhanê ji doza azadiyê û hest û ramanen sosyalîzmî re cih nîn e.

Îro tevgera gelê kurd nûnertiya şêwe-jîyanê alternatif dike. Ev şêwe-jîyan mizgîniya pergalek nû tîne ji miro-

vahiyê re. Tiştê ku kesen wekî Andre Wolf ji Almanyayê ber bi çiyayen Kurdistanê dajo jî û tiştê ku Amerikayê har dike jî heman ev tişt e.

Tevgera Azadiya li Rojhilata Navîn bingeha pergaleke nû amade dike. Lî mi xabin hê gelên herêmê di tamara xewde de ne. Lewre jî Tevgera Azadiya ji bo ku heta hişyarbuna gelê herêmê demê kar bike, li riya çareseriya demdemî difikire. Serokê PKK'ê Öcalan, bi vê mebestê çû Romayê.

Li alivê din pergala li Turkiyeyê hatîye danîn, bi pergala li Ewrûpayê re jî di nakokiyê de ye. Pergala Ewrûpayê xwe hînekî li rewşa nû aniye, rayedarén tirkan çavên xwe ji rastiyen re girtine. Bo nimûne kêşeyen wekî ya kurdi li Ewrûpayê hatîye bi salan hatine çareserkerin. Îro İmperyalîst dixwazin li gorî berjewendiyen xwe vê kêşeyê çareser bikin. Lî nazwazin îradeya gelê kurd bipejîrin. Gelê kurd têkoşîna danpejîrandina îradeya xwe dide. Lî, hinek qâşo sosyalîzmî tirk vê rastiyê nabînin û dev ji çêfiroşî demogojiyê bernadin.

Wateya derketina cîhanê

Ferhengok

dane: hîmdar. Kesê ku bingeh daniye.

kuvar: kumik, karî, figeroş (mantar)

lawîr: ajal, heywan

lîhbandîn:

xapandin

neteweperest:

şovenist

neteweperwer:

ulusalci

newa: melodî

nîgarkîrin: şayese aango taswîkirin

parleşker: kolordu

pêngîhatîn:

lîrasthatin

pozberî: çekişme

rîbaz: ażîne, metod

regez: nîşad, irq

rîgez: prensîp

reng e: iştimal e

sikeberî: jê kîn

girtin

selmandin: îspatkirin

serdan: ziyyaret

serdem: heyam (dönem)

şenî: ahâlî, sakîn

şêwe: awa, terz

vedizîn: gizlenme

veguhaztin:

neqlkirin

CEMAL RESIT

Gelê me berî derketina Partiyê di rewşa girtibûnê de bû. Di nava sînorê malbat, eşîr û hêrêma xwe de asê mabû. Heta di nav sînorê kesayetiya xwe de girti bû. Ev rewş bi bîrdoziya Partiyê ya guheriner hate guhartin.

Di destpêkê de bi du gotinan dest pê kir. Ji bo vê derketina Enqereyê pir gîring e. Pêvajoya Enqereyê li ser bîrdozê lêkolîn e, li bîrdozê sor bûn e. Yanî bawerî û bîryardarbûn e, redkirina jiyana bindest e.

Ketina Kurdistanê bi hêsanî pêk nehat. Bi ked û dîlareyike mezîn bend û astengen dîrokî hatin rakirin. Pêşîye ramânen nû li ser bingeha neteweyî di serê Serok de teşe girt. Paşê bû kom, kom bû parti, parti bû gel, gel bû netewe û iro bingeha dewletbûnê hatîye danîn.

Berî her tiştî Serokatiya me li ser cîhana me pir sekinî. Lî bi vê yekê tenê nema. Li hemberî têkiliyan jî, hewcedariya bîhêzbûnê da ber me. Ji bo ku dijmin cîhana gelê me tarî neke û gelê me nefetisîne pêwîstiya derketina Rojhilata Navîn hebû. Bi vê re gelê me yê bibûya artêş û hêz. Ji ber ku tevdîr û amadekariya leşkeşî ji bo gelê me pir gîring bû. Gelê me di hewldana hebûn û nebûnê de bû. Ev hewcedariyek bû. Lewre jî derketina Rojhilata Navîn bi xwe re

artêşbûn anî. Artêşa gel bû henase, bû jiyan, bû ewlehiya jiyana azad.

Salên 1984-94 bûn salên vejinê. Piştre dor hate destpêka pêvajoya rizgariyê. Artêşa Gel êdî gelek asteng ji holê rakirin û bingeha rîexistinbûna siyâsî danî. Lewre jî li seranserî welatê me gelê me di nava giyan neteweyî de dijî. Wekî Serok jî dibêje, bi mirovî dest pê kir, iro bûye Artêşa Gel.

Serokatî êdî di Rojhilata Navîn hil nayê. Taybetiya Serokatiyê ya gerdûnî derdikeye pêş. Ji vir şûn de derketina cîhanê gîring tê dîtin. Lewre pêdiviya piştgiriya navneteweyî heye.

Îro Serokatî êdî di Kurdistanê û Rojhilata Navîn hil nayê. Di vir de taybetiya Serokatiya ma ya gerdûnî derdikeye pêş. Li aliyê din gewşîna neteweyî wateya xwe dîtiye. Ji vir şûn de derketina cîhanê gîring tê dîtin. Kurdistan ne tenê mêtîngeha hêzîn herêmê ye, mêtîngeheke navneteweyî ye. Lewre jî ci di şer de, çi di çareseriya de pêdiviya piştgiriya navneteweyî heye. Me bi slogan "Di şer de serkeftin, di jiyanê de azadî" dest bi sala 98'an kir. Li hemberî vê sloganî dijmin jî xwest Peymana Washingtonê an jî peymana tev-

kujî û xiyanetê girêbide.

Îro jî komployeke navnetewa dest pê kiriye û didome. Di vê pê joyê de armanca êrşen li hembe Serokatiyê û gerîla tunekirin û şikâdina vîna gelê kurd e. Ev yek ji hevkariya Îsraîl û DYât'ê pêk Lewre Serokatiyê li Rojhilata Navîn pergaleke alternatif daye avakirin. Ji hevkêseya herêmê di guherine. Bêvî jî '98 sala serkeftina pergala gel me û gelên herêmê ye."

Berê cîhan li me tarî bi Em ji rastiya xwe dûr ketibû û em ji xwe re biyanî bîn. Lewre em bêhêz bûn. Bêhêz jî mirov nikare li ser pîyan bîmîne. Ev cîhan mafîyanê nade bêhêzbûnê. Cîhanî disa teslimiyet dixwazin. Bêguman ew ji bo me dojî e.

Gelo çîma di destpêkê têkoşînê de Serokatî derneket û hanê. Lewre her pêngavek xwedî wateyekê ye. Derketina cîhanê û kesen bêhêz, bêrêxistin û kesen bî astengen navxweyî ji holê ranekî bin gelek xeterayan bi xwe re tîne. Bo vê Serokatiyê di destpêkê de yek nepejîrand. Lî iro dema wê hatîye. Derketina cîhanê bi hêza konevî, rîkxistinî ji bo çareserkerin kîşeya kurd hêja ye.

Derketina cîhanê mudaxale ya hesabpirsîn e. Dîsa zelalbûna hêzîn dost û dijminan e. Ev yek ji taybetiye Serokatiyê ya din nîşan dide.

Parêzerên Hadepê: Heke darbe çênebe, Dê HADEP bikeve hilbijartinan

Parêzerê HADEP'ê C. Leygara: "Dema biryara hilbijartinê bê girtin û di Rojnameya Fermî de bê weşandin, kes nikare partiyekê bigire û dozê lê veke. Lê xuya ye ku Vural Savaş bi ferma MGK'ê ev biryar girtiye."

Berî niha bi demeke kurt, 29'ê meha rûbendanê Serdozgerê Komarê yê Dadgeha Bilind Vural Savaş li diji HADEP'ê ji bo doza bi yekcari asêkirinê, serî li Dadgeha Qanûna Bingehîn da. Savaş, doza asêkirinê bi sedema ku HADEP cudaxwazî û alîkariya PKK'ê dike, vekiriye. Her wiha Savaş di doznameya xwe de îdîa dike ku, HADEP'ê di sala 1997'an de ji bo ku ala tirk bê daxistin, bi qestî li kongreyê al daleqandiye û rayedarên HADEP'ê çavên xwe ji daleqandina ala PKK û wêneyê Öcalan re girtine.

Li hemberî vê yekê pêwîst e HADEP di navbera 30 rojî de parêznameya xwe bişîne Dadgeha Qanûna Bingehîn. Pişti ku der barê dozê de di çape-meniya tirk de nûce hatin weşandin, rî-veber û parêzeren HADEP'ê jî ji bo îptalkirina dozê rednameya xwe bo Serokatiya Dadgeha Qanûna Bingehîn şand.

Biryar siyasi ye

Pişti daxuyaniya bo doza asêkirinê, ji aliye Cigirê Serokê Giştî yê HADEP'ê Osman Özçelik ve daxuyaniye-ka çapemeniyê ragihand. Di daxuyaniyê de tê gotin ku biryara ji bo asêkirina HADEP'ê ne hiqûqî ye, siyasi ye. Dîsa tê diyarkirin ku astengkirina HADEP'ê astengkirna demokrasiyê ye. Her wiha di daxuyaniya çapemeniyê de Özçelik dide zanîn ku eger HADEP'ek asê bibe dê deh HADEP'ê din vebin. Bi kurtasî Özçelik wiha got: "Berî niha ji Serdozger Vural Savaş ji bo daxistina alê doz vekiribû, lê ji ber têrênekirina delilan dadger dosya nepijirandibû. Lî iro heman doz bi heman delilan dîsa tê rojevê. Doza ku dadger pê ne bawer in, dozger dixwazin bi ifadeyên polis û itîrafkaran me tawanbar bikin."

Divê doz bê redkirin

Li dûv van rûdanîn li ser doza asêkirinê HADEP'ê em bi parêzerê HADEP'ê Av. Cabbar Leygara û endamê rîveberiya navendî Niyazi Bulgan re axivîn. Li gorî wan jî doz ji ber bême-caliyê hatiye vekirin. Ji aliye hiqûqî ve parêzer Cabbar Leygara di destpêka daxuyaniyê de, dide zanîn ku pişti biryara hilbijartînê tu kes nikare der barê partiyekê siyasi de dozê veke. Li gorî Leygara bi tenê serdozger, wezîrî edaletê û partiyekê siyasi dikare der barê partiyekê din de ji bo asêkirina wê dozê vekin. Bi pey gotinê Leygara, pişti ku biryara hilbijartînê di Rojnameya Fermî de derket pê de, tu kes nikare ne

partiyekê bigire ne jî dozê lê veke. Leygara di berdewama axafîna xwe de diyar kir ku ew doz ne li gorî rîbâzîn hiqûqî hatiye vekirin. Lewre jî ne hiqûqî ye. Leygara îdfa dike ku eger ew doz hingî hatibûna bi encamkirin, dê tu asteng li ber HADEP'ê nediman. Ew, wekî dawî wiha dibêje: "Eger rewseke awarte dernekeve û dûrî hiqûqê tevnergerin, nikarin HADEP'ê asê bikin. Lê dema ku hiqûqê deynîn aliye kî, dikarin berî hilbijartînê jî asê bikin. Wekî din ne gengaz e ku berî hilbijartînê HADEP bê asêkirin. Em bi rîz û rîcikîn demokratik têkoşîna xwe didomînin. Saziya demokrasiyê ya herî girîng partiya siyasi ye."

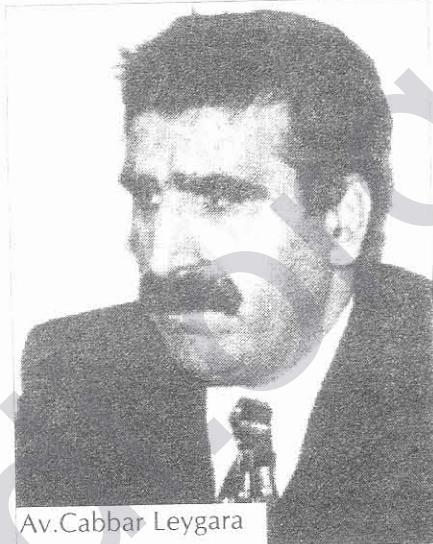
Pişti civîna MGK'ê doza asêkirinê

Endamê MYK'ya HADEP'ê Niyazi Bulgan jî vekirina dozê wekî tesadûf nabîne. Li gorî Bulgan sînyala dozê berî niha, ji aliye Demirel ve hatiye dîyîn. Bulgan radîghîne ku tîrsa Demirel a herî mezîn desthilatdariya HADEP'ê ya li herêmî ye. Wî got: "Wan dît, ew nikarin hilbijartînê du-qonaxî (iki tûr) pêk bînin, wan ji bo girtina HADEP'ê serî li doz vekirînê da. Wan dixwest ku moralê gel xera bikin û nakokiyan pek bînin." Bi baweriya Bulgan hînek der û dor hene dixwazin ku HADEP di demeke zû de bê asêkirin. Li gorî Bulgan nivîskar Coşkun Kırca û Emin Çölaşan ji bo asêkirina HADEP'ê aqilmendiya dewletê dikin. Bulgan diyar dike ku doza asêkirina HADEP'ê ne hiqûqî ye, siyasi ye. Dîsa tê diyarkirin ku astengkirina HADEP'ê astengkirna demokrasiyê ye. Her wiha di daxuyaniya çapemeniyê de Özçelik dide zanîn ku eger HADEP'ek asê bibe dê deh HADEP'ê din vebin. Bi kurtasî Özçelik wiha got: "Berî niha ji Serdozger Vural Savaş ji bo daxistina alê doz vekiribû, lê ji ber têrênekirina delilan dadger dosya nepijirandibû. Lî iro heman doz bi heman delilan dîsa tê rojevê. Doza ku dadger pê ne bawer in, dozger dixwazin bi ifadeyên polis û itîrafkaran me tawanbar bikin."

DEP'ê pişti ku civîna MGK'ê ya mehanne bi dawî dibe, tê vekirin. Ew dibêje ku dozname ne xwedi naverokeke hiqûqî ye. Li gorî parêzer û siyasemedar Bulgan dozén ku bi mebesta asêkirinê li partiyen siyasi hatiye vekirin, herî kêm di 8 mehan de cûne serî. Wekî mînak jî Partiya Refahê dide nîşan. Ji bo girtina HADEP'ê Bulgan dide zanîn ku divê darbeyek berî hilbijartînê pêk were û dibêje: "Pişti ku darbe pêk were dê hemû partiyen siyasi bênen girtin." Bulgan wekî dawî dîtin û ramanîn xwe wiha tîne zimîn: "Emê bi nasnameya xwe li gorî rîz û rîcikîn xwe yên binîgîn beşdarî hilbijartînê bibin. Dozê, moralê gel bêhtir berz kir. Di encama vekirina doza asêkirinê de gel bêhtir li partiya xwe xwedî derdikeve."

Nirxandina çapemenî û siyasetmedaran

Balkêş e, çapemeniya tirk vekirina doza asêkirinê ya li diji HADEP'ê du sê rojan li ser hev bi awayekî gur tevî nivîskarîn xwe nirxand. Ji İslamiyan bigire heta nivîskarîn muhafazakar û liberal, kêm be jî li dijî doza serdozger Vural Savaş reaksiyon hate nîşandan. Wekî mînak, nivîskara rojnameya Sabahî Gülay Göktürk pişti vekirina dozê bi du rojan li ser HADEP'ê di quncikê xwe de nivîseke nirxandinî nivîsandibû. Di nivîsa xwe de Göktürk daxwaz dikir ku dewlet fîrsendeke din bide HADEP'ê. Bi dîtina Göktürk, ger ketîna HADEP'ê ya hilbijartînê bê astengkirin, dê Tîrkiye fîrsendeke mezin ji



Av. Cabbar Leygara

destê xwe bibe. Ji Cengiz Çandar bigirin heta Fehmi Koru û Şükru Elekdag ku ev kes ji bo dewletê rojnameger û nivîskarîn stratejîk in, gelek kes li ser doza asêkirina HADEP'ê rawestiyen û diyar kirin ku bi asêkirina partiyekê li dijî rîgezen demokrasiyê ye.

Çapemeniya biyanî jî bi baldariyeke mezin li ser doza asêkirina HADEP'ê radiweste. Wekî mînak Financial Times di hejmara xwe ya 2'ê meha reşemîye di gotarekê de wiha dibêje: "Herçiqas dewleta tirk ji me re bibêje 'me 32 milyar dolar li herêmî xerc kir' jî diyar e ku pêşketin xuya nakek." Di heman gotarê de rojnameyê cih daye hevpeyvinê ku bi gel re hatine pêkanîn ji. Di gotarê de nûçegihan ji kurdekkî pîrsekî dike yê kurd jî wiha bersivê dide: "Têkiliya HADEP'ê bi PKK'ê re nîn e. Lî eger hebe, heta tu bêjî bes em jî PKK'yî ne." Li aliye kîjî beguman nîvîskarîn şerxwaz û çêrfîros jî dengen xwe ji bo girtina HADEP'ê bilind kir. Wekî mînak Emin Çölaşan û Coşkun Kırca rasterast alîgiriya biryaren bo asêkirina HADEP'ê diken.

Nexşeya federasyonê

Bi tabetî li ser hilbijartînê nirxandina herî balkêş û bi endîse ji aliye Serokê Giştî yê DTP'ê Hüsâmettin Cindoruk ve hate kîrin. Cindoruk nirxandina xwe ya xembar, ku ew xem di heman demê de xemê rejîmê bi xwe ne jî, wiha anîn ser zimîn: "Eger Tîrkiye di hilbijartînê de vê rîbâzî bi kar bîne, dibe ku nexşeya dewleteke federal, li ser cografyea ku di Peymana Sewrê de hatiye destnîsankirin, derkeve hólê."

Wekî dawî ji anket û daxuyaniyê siyasi û leşkeran tê xuyan ku dê Tîrkiye di hilbijartînê sala 1997'an de beramberî ezmûneke zor dijwar bîmîne. Metîrisî û xema rejîmê beguman avabûna herêmeke federal e. Cindoruk jî ev yek anîye ser zimîn.



Li gorî Niyazi Bulgan, ku doz bê vekirîn jî encam berî 8 mehan diyar nabe û HADEP dê bikeve hilbijartîn. Dozê, kir gel bêhtir piştgiriya HADEP'ê bike.

Senteza tirk-îslamê û nasyonalîzma tirk

Di nav selçûkî û osmaniyan de hestên "Tirkîfî û Tûranî" wekî şerm têne hesibandin. Berî selçûkî û osmaniyan, tirk li çolêن Asyaya Navîn li ser hespan dever bi never digeriyan û konêن xwe vedigirtin. Eşîr û êl bûn. Di rewşa êl û eşîrtiyê de, bêguman "hestên neteweyî" jî dê tunebin.

Nasyonalîzma tirk bingeha xwe ji nasyonalîzma Balkanan digire. Tûranîzm di navbera sedsalêن 19 û 20'ân de dest pêdike. Di wan deman de, li Rûsyayê serdestiya Çar heye. Çend kesen ku li wir in û bi tirkî dipeyîvin, direvin têن Tirkîyeyê. Ew kes nasyonalist in û li Tirkîyeyê bingeha ramana nasyonalîzma tirk ges dikin.

Mirov heta nîvê sedsala 19'ân nikare qala netewebûna tirkân bike. Di nav sel-

şaristaniya dewlemend hatin, dîn û har bûn."

Ji Asyaya Navîn ber bi Kurdistan, Anatoliû Iranê ve eşîrên tirk bi salan koça xwe domand. Di qonaxên Şam û Bexdayê de, di bin xizmeta ereban de wekî xulam xebitîn. Lî piştîre hinek ji wan bûn paşa û qumandar. Piştî ku tirk di nav otorîteya gelên Rojhilata Navîn de bi pêş dikevin, padışah û xelßfeyan dixin bin bandora xwe. Gelek mîrîti û dewletên biçük ava dikin. Piştî belavbûna Selçûkiyan, li

Piştî Sedsala 19'an

Di vê serdemê de feodalîzm, şûna xwe ji kapitalîzmê re dihêle. Bazirganî gelekî bi pêş dikeve, di warê endustriyê de şores pêk tê. Bazara neteweyî bi xwe re şoreşa neteweyî tîne. Di vê merhaleyê de "Şoreşa Fransayê" tesîreke wisa xurt li ser mirovahiyê kiriye ku, mirov nikare behsa feodalîzm, eşîrtî û hwd.bike. Hestên netewebûnê di sedsala 18'ân de li seranserê Ewrûpayê belav dibe. Li Ingî-

Ev yek ne neteweperwerî ye, bêrevajî wî şovenizm e.

Danerên neteweperertiya tirk dewşîrme ne

Dema baş bê vekolin, dê bê dîtin ke piraniya nasyonalistên tirk bi eslê xwe tirk in. Bi giştî ji gelên ereb, kurd, ermêrûm û hwd. ne. Ev yek bo Yenîceriyan î Itîfîhat û Terakkiyê jî wisa ye. Ji nav eşîrên tirkmen kes nedigirtin nava Yenîcîriyan. Armanç ev bû ku di serhîdanekî

Dewleta osmanî êrîşen giran dibe ser Bûlgarîstan, Makedonya, Sîrbîstan, Bosna û Qeredaxê. Tam di vê merhaleyê de, leşker û serleskerên osmanî ku heta wê gavê hay ji netewebûnê nîn in, ji gelên Balkan fêrî hestên neteweyî dibin. Li aliyê din dema baş bê vekolin diyar dibe ku piraniya neteweperestên tirk ên wê demê bi eslê xwe ne tirk in.



"Dema tirk hatin Rojhilata Navîn, bêguman çandeke wan a li paşmayî ya Asyaya Navîn hebû... Jiyaneke dêmanî tûnebû. Eşîrên wan talankar û êrîşkar bûn. Dema rastî vê şaristaniya dewlemend hatin, dîn û har bûn"

çûkî û osmaniyan de hestên "Tirkîfî û Tûranî" wekî şerm têne hesibandin. Berî selçûkî û osmaniyan, tirk li çolêن Asyaya Navîn li ser hespan digeriyan û konêن xwe vedigirtin. Eşîr û êl bûn. Di rewşa êl û eşîrtiyê de, bêguman "hestên neteweyî" jî dê tunebin. Tirkan wê demê xwe spartibû oleke paşketî ya bi navê "Şamanîzm." Wê demê tirk bi navê "Barbar" têne naskirin. Dema ber bi Iranê ve têن, rastî çand û şaristaniyeke dewlemend têن. Ji ber ku çolêن Asyaya Navîn bêber û bejî bûn, mecbûr mabûn ku li pey talankariyê bigerin. Barbarê ku ji Asyaya navîn hatibûn jî, berê xwe da şaristaniyê faris û kurdan. Lî di nav van êrîşan de mirov rastî tu hestên neteweyî nayê. Armanç bi tenê talan e. Derbarê van talan û êrîşan de, Serokê PKK'ê Abdullah Öcalan nirkandineke wiha dike: "Dema tirk hatin Rojhilata Navîn, bêguman çandeke wan a li paşmayî ya Asyaya Navîn hebû... Jiyaneke dêmanî tunebû. Eşîrên wan talanker û êrîşkar bûn. Dema rastî vê

Anatoliyê gelek mîrîti peyda dibin. Di vê merhaleyê de jî mirov nikare behsa netewetiya tirk bike. Hestên neteweyî di nav gelên kurd, ereb, faris û ermen de li gorî tirkan gelekî pêşketîr bûn.

Di qonaxê de tiştekî balkêş derdi-keve holê; tirk di warê talanê de gelekî xurt in. Gelek bajarên Kurdistanê dixin bin destê xwe. Lî li hemberî van êrîşen barbar, gelê kurd ji netewebûna xwe tu tişti wînda nake. Bêrevajî vê yekê gelê tirk di nav kurdan de her ku diçe, dihele. Wekî mînak, eşîra Qeregeçîyan tirk e, lê piştî ku tê Kurdistanê dihele.

Piştî pejirandina ola îslamê, civata tirk serobino dibe. Sereşîrên wan xwe di nav karê dewletê de dibînin. Tirkmen jî wekî tebeqeya feqîr û belengaz ango xelq têne naskirin. Gelek car tirkmen li hemberî tebeqeya bilind serî hildidin. Tebeqeyen bilind bi misilmaniyê re ber bi ereb û farisan ve çûn. Selçûkî bi farisî dipeyîvin û gelek berhemê edebî, felsefi û tesawüfi bi heman zimanî dinivîsin.

listan, Almanya, Spanya û İtalyayê di vî warî de gelek guherîn rû didin. Di dawîya sedsalâ de împaratoriya Awûstûrya-Macarîstanê û Çarîtiya Rûsyayê jî ber vê pêlê diheje. Hişmendiya netewebûnê, di demeke kin de li Balkanan belav dibe. Wê demê desthilatdarê Balkanan osmanî ne. Pêşî yewnan li dijî osmaniyan serî hildidin. Di destpêka salên 1800'î de ber bi rizgariyê ve diçin. Polonî didin dû wan.

Dewleta osmanî êrîşen giran dibe ser Bûlgarîstan, Makedonya, Sîrbîstan, Bosna û Qeredaxê. Tam di vê merhaleyê de, leşker û serleskerên osmanî ku heta wê gavê hay ji netewebûnê nîn in, ji gelên Balkan fêrî hestên neteweyî dibin. Lî divê bê gotin ku, netewetiya gelên Balkan û netewetiya tûranîzmê ji sedî sed ji hev cuda ne. Tirk li gorî demê ne li hemberî feodalîzmê ne. Şoreşa fransiyen li dijî monarşiyê bû, lê jontirkan dewleta osmanî diparast. Li hêla din li dijî gelên Balkan ku ji bo azadî û serxwebûnê serî hildabûn, şerîn dijwar didane meşandin.

de xanedana osmanî û gelê tirk dernekevin pêşberî hev û hev nekujin.

Serokê Giştî yê PKK'ê Abdullah Öcalan li ser vê mijarê dahûrandineke wiha dike: "Ev nasyonalîzma tirk e ku li Selanîkê di locayê masonan de hatiye amadekirin. Tê gotin ku bazirganên cihû ew afirandîye ... Em dizanan ku Mustafa Kemal di van locayan de hatibû perweerde kirin. Heta dîrok dimivîse ku ew gihiştibû dereca herî bilind. (Ez bawer im ku gihiştibû dereceye 33'yan) Niha jî li Tirkîyeyê kesen desthilatdar û serok mason in. ... Di bingeha nasyonalîzma tirk de cihekî girîng ê bazirganên Selanîkê û desthilatdariya locaya masonan heye. ... Ev gelek seyr e, lê rastî ye. Yanî mirov dike ku bifikire; 'gelo ev netewetiyan nasyonalîzma tirkan ne içadeke cihûyan be...'"

Têbinî: Ev nîvîs bi istifadekirina analîzen Serokatiya PKK'ê ku di destpêka sala 1995'än de pêk hatibûn, hate amadekirin.

SALIHÊ KEVIRBİRİ

Ferhengoka zanist û teknolojiyê

Neteweperweriya tund

Encama ku em kurd ji ezmûna îngîlîzî derxin ev e: Têgihîn teknik û zanistî yên ku em ji zimanê din bigirin divê cihê yên kurdî negirin, divê xezinaya heyî dewlementir bikin. Kurdîkarin ji ezmûna têkçûyî ya neteweperresten tirk û ereban jî dersê bigirin. Bo nimûne li Iraqê Partiya Baasê li ser navê xwerûkirinê, ziman xera kir. Kakîlê bîrdoza Baasê ev bû ku her peyva di ferhenge de û di nav gel de bike erebî. Wisa jî kir.

Ev felsefe di hemû warên jiyanê de ji rejîma Iraqê re bû rînîşandar. Roj hat, ev raman di domana şerê Iran û Iraqê (1982-88) de bû sedema qirkirina kurdan û paşê jî bû sedema dagirkirina Kuveytê (1990). Bi kîmasî bû sedema rijandin xwîna mirovan û kuştina wan. Her wiha van polîtikayê tundraw bi xwe re gelê Iraqê daxist vê statûya nizim ku ew di nava malkambax û xizaniyê de hiştîye. Wê demê heta bigihêje peyvîn grekiya kevn û latînî jî li erebî dihatin wergerandin. Weki encama şuristi ya aloziya ku vê nêzîktedayina neteweperest bi xwe re anî, asta pererdehiyê daket. Ev nêzîktedayîna siyasi bû sedem ku hêza peyvîn biyanî di zimên de çewt were nixandin. Di erebi de gelek navdîrênu ku pirjimariya wan şikesti ye, bi bingeha xwe ne erebî ne.

Hebûna peyvîn biyanî di nava zimanî de ne nişaneyî lawaziya wî zimanî ye. Li piş her peyveke biyanî dîrokek he-

ye. Etîmolojiya wê peyvî têkiliya di navbera neteweyan de nişan dide. Hebûna gelek peyvîn erebî di zimanê farisî de, nişan dide ku danûstandinek di navbera herdu çandan de çebûye. Belkî jî bi riya İslamîyetê. Bo nimûne hebûna peyvîn erebî, tirkî û farisî di helbesten klasik a kurdî de, nişan dide ku demekê helbestvanen kurd bi van zimanî hatine perwerdekirin an jî di bin bandora tevgeren wêjeyî yên van zimanî de mane.

Li binyada peyvan hûrbûn

Ji ber ku piraniya têgihîn zanistî û teknik bi zimanê hînd-ewrûpî (latînî, yew-naniya kevn, frensiya kevn, îngîlîzî) ne, bêyî gelek dijwari, kurd jî bi heman rîba-zan dikarin wan peyvan pêk bînin an jî li zimanê xwe bînin. Lewre kurdî jî zimanekî hînd-ewrûpî ye. Hinek peyvîn kurdî bêyî ku li binyada peyvî bê nîhîrtin ji zimanî erebî hatine wergerandin. Gelek caran afîrîneren peyvan bi zimanekî ewrûpî nizanîn, heke hinekî zanibin jî bi etîmolojiya peyvîn ewrûpî nizanîn. Ew yek bi xwe re kîseyen wergera ji destê duye-mîn tîne. Hinek ji van peyvan bi şewe-yî nebaş li erebî hatine wergerandin, wergera bo kurdî jî zêde di cih de nabe. Hikûmeta Iraqê qedexe kir ku kurd têgihan ji zimanê hînd-ewrûpî bigirin an jî li ser binyata wan têgihîn nû pêk bînin.

Li gorî zagonê heke têgihîke zanyarî û teknik di kurdî de nîn bûya, hemû pisporîn dibistanan mecbûr bûn têgihan ji erebî bigirin.

Nêzîktedayina neteweperest çavên

xwe ji rastiya ku zimanê kurdî zimanekî hînd-ewrûpî ye re digirt. Lewre ji tênegi-hîst ku li sûna wergerandina ji erebî, dê têgihî ku ji zimanekî ewrûpî were wergerandin başdır li kurdî were. Tîrkiye, Îran, Sûriye jî li pey heman rîz û rîcikan meşîyan; di salen ku ber bi sedsala 21'ê diçin de ew nahêlin ku kurd zimanê xwe bi kar bînin.

Di nava dewleten ku welatê kurdan dagir kirine de Tîrkiye xwediye helwesta herî tundraw e. Heta sala 1991'ê bikaranîna zimanê kurdî di nav gel jî de qedexe bû.

Ev qedexe di saziyên perwerdehiyê de hê jî dîkar e. Ji ber vê politikaya Tîrkiye, hem ji aliye serjimara kesen ku pê dipeyivîn, hem jî ji aliye erdima ku lê tê peyivîn ve mezintirin zaravayê kurdî kurmancî, li gorî soranî di warê pêşvebirina zimanê kurdî de lawaz ketiye. Di Pergala Cîhanê ya Nû de statûya kurdî ev e.

Di warê pêkanîna têgihîn teknikî de mirov dikare gelek nêzîktedayînan li vir rîz bike. A yekemîn, têgihîn ku kok û rişen xwe berdane kûrahiya dîroka zanist û teknolojiyê û û cihê xwe girtine dikarin wekî awaye xwe yê resen bîmîn. Ne hewce ye ku ew li kurdî bîn wergerandin. A duyemîn divî li hemû zaravayen kurdî (kurmançî, soranî, goranî...) bê kolandin, dibe ku peyveke guncan bo têgîha ku em lê digerin hebe, heke di tu zaravayan de em rastî peyveke bi vî rîngî nehatin, piştre em dikarin têgîhekê pêk bînin. Gelek mînakîn peyvîn ku mirov dikare rast-rast bigire nava zimên hene. Wan peyvan

dirûvî têgihîke navneteweyî girtiye. Ew peyvî ne malê zimanekî jîndar in jî.

Computer (komputer) bi latînî ye û ji com (tîr, hûrûkûr) û putare (hesibandin) tê. **Telecommunication** (telekomunikasyon): yewnanî tele (dûrî) û communication (frensiya kevn) danûstandina agahîyan. **Data** bi latînî ye û wateya wê tişteku hatiye dayîne e. **Atom** ji atomosa gerekî tê. Pêşgira /a-/ tişte taybet pêk tîne û tomos rengdîra lêkerî ya peyva "temein" e û wateya wê jî birîn e.

Hinek têgihîn nûhatî: Bo **Multi-lâyera** îngîlîzî "fîraçîn" hatiye asîrandin. "Fîra" di devokekî soranî de "gelek" e û "çîn" jî devokekî din de tê wateya "tebe-qe". Yek dikare di warê civakî an jî zanistî de bi kar bîne. **Globalisation**: Bacîhanîkîrîn. **Artificial intelligent**: Jîri mirov kird. Dahûrandina vê peyvî jîri: zîrekî, mirov û kird: kir

World Wide Web: Torî Berbilawî Cîhan (Tora berbelav a cîhanê). **Researcher**: twejarawa (lêkolîner). Twêj: tebeqe, çîn û pasgîra /-awa/ ku beramberî /er/ îngîlîzî ye. **News group**: Kor (civîn, kom bûn) û dengûbas jî nûçeyan. Kor (civîn, kom bûn) û dengûbas jî nûçeyan.

Ev çend mînak potensiye zimanê kurdî ya ji bo pêkanîna têgihîn zanistî û teknik nişan didin. Her wiha dêhndayina ezmûnen berê yê zimanê kurdî dê di warê pêkanîna peyvîn teknik de ji pisporîn kurd re bibe alîkar. (dê bidome)

RÊBIWAR FATTAH
WERGER: SAMÎ BERBANG

Hilbijartin û kurd (2)

NEJDET BULDAN



E-Mail: Buidan@compuserve.com

Cawa ku qala hilbijartinan hate kîrin dewleta tirk jî rîngî xwe yê reş careke din eşkera kir. Di serî de Konseya Ewlehiyê ya Neteweyî (MGK) biryar girt. Paşê serokomarê wan û dûre serokwezîre wan axîvî. Axaftinê wan peyam an jî daxuyanî nebûn. Ji devê wan agir dîbarî. Tijî gef û tîrsdan bûn. Hem ji bo hilbijîren kurd, hem jî ji bo raya gişî. Paşê serdozgerê wan wezîfeya xwe bi cih anî. Ji bo girtina HA-DEP'ê doz vekir. Mesele ne tenê girtina partiyekî ye, mesele tîrsa dewleta tirk a ji bilindbûna hest û ramanen neteweyî ya kurdan e.

Konseya Ewlehiyê ya Neteweyî ya tirk çend heyvan berî niha lêkolînek li ser hilbijartinan çêkiribû. Wan zanibû ku di bin hemû zîlm û astengîyan de dengen HADEP'ê zêde dîbin. Hewldana serdozgerê wan encama vê yekê ye. Heke dew-

leta tirk xebateke din a demokratik kîrbûya, bi rastî ezê şâş bibûma. Li gorî reng û rewşa xwe zagonen xwe bi rî ve dîbin. Li hinek herêmîn Kurdistanê ji bo biryar an jî kiryarên wisa dîbêjin: "Barîkella". Barîkella dewleta tirk û sed hezan eferim. Lî dîsa wan jî bir kir ku bilindbûna hest û ramanen neteweyî yên kurdan bi gef û tîrsandinê nayê astengîrin. Ni-zanîn ku tîr ji kevanê derketiye, mirin heye veger çinîne.

Dibe ku ev tîrsa dewleta tirk hilbijartinan jî bide paş. An jî ci nebe hilbijartinan meclisê. Lî dîsa em mîna ku hilbijartîn dê bîne kirin vegerin ser mijara xwe. Têkoşîn ne bi tenê şerê çekdarî ye. Têkoşîn ramanekî mezin e. Heke di nava têkoşînê de fîrsendîn wisa hebin, pêwîst e ku gel jî qîmeta wan derfetan baş bîzâne. Çima dengen xwe bidin HADEP'ê.

Ji bo ku raya gişî ya navneteweyî bîzane ku nûneren herêmî yên gelê kurd hene. Ew nûneren herêmî di qada navneteweyî de dîbin sedema gotûbêjkirina kîşeya kurd. Rojîn li pêşya me ew serokên belediyeyan dê bi sazî û rîexistinê cîhanê re li ser kîşeya kurd hevdîtin û gotûbêjan bikin. Hacetek an jî argûma-

neke geleki mezin e di destê kurdan de.

Ji bo ku nûneren kurdan nebin noker û xulamîn dewletê. Heke xulamîtiek hebe an jî pêwîst be mirov xizmeta gelê xwe bike çêtir. Da ku dewlet bizane ku tîrs belavkirin, lêdan, kuştin, talankirin, koçberkirin, înkar û asîmîlasyon pere na-kin. Heke kurd di hilbijartinan de helwesteke şoreşgerî îşbat bikin, dibe ku dewlet jî rewşê hinekî biguherîne. Hesabekî ji bo kurdan bike.

Tol, herdem bi tîving û şer nayê vekirin. Ji bo ku kurd li ser axa xwe ne, an jî li Tîrkiye ne divê rîbazên wisa bidin xebitandin. Da ku kesen ku tîn hilbijartîn, berjewendiyen gelê xwe bi ihale û maqemîn xwe nedîn. Bersiva şehadeta Mehmet Sîncar, Vedat Aydin û bi hezaran şehîden Kurdistanê ye. Bersiva girtina HEP, DEP, ÖZDEP'ê ye. Ü bersiva ceza-kirina nûneren kurdan Leyla, Xetîp, Selim, Orhan û gelekîn dîtir e.

Ew kesen ku di têkoşînê de canê xwe dane an jî amade ne ji bo mirinê kur û keçen vî mîletî ne. Ew rûmeta me ne. Em jî dengekî layiqî wan bin. Da ku dewlet û hevalbendîn wê bizanîn "Dew ji mastî çêdibe."

Di nava feodalîzmê de mirovekî demokrat û hemdem:

Fettah Balta

Fettah Balta di encama êrîseke kontrayî de tê kuştin. Ên ku wî dikujin gundiyan wîne. Wî dikujin lewre pê nikarin. Tevî zora dewletê jî ew heta dawiyê gundê xwe naterikîne. Fettah Balta her çend li gundan mezin dibe jî lê bi hemdemî û demokratiya xwe gelekî balê dik şîne. Ew rûdanen 20 salan bi çavê serê xwe dibîne û her wiha li dîroka serhildanan kurdan baş guhdarî dike.

Pîrsa "Gelo mirov dikare di nava pergalekê de li gorî jiyanaya pergaleke dinbijî?" gelek caran bûye mijara gotûbêjîn şoreşgerî. Ger mirovîn wiha hebin, di nav wê pergalê de çiqas bi qedr û qîmet in û çiqas dikarin li ser piyan bimînin?

Her çend mirovîn navborî kêm bin jî, di nava her civakê de peyda dibin. Mînakên bi vî rengî di nava civaka kurd de jî hene lê ji ber tundî û dijwariya feodalîzmê, nikarin bi temamî xwe ji tesîra feodalîzmê bişon û gelekî kêm in. Lê bi rabûna Tevgera Azadixwaz, mirovîn di nava feodalizma dijwar de, li gorî jiyanaya şoreşgerî û nûjen tevergîn xwe di guherin.

Fettah Balta jî yek ji kesen bi vî rengî bû. Ew, di sala 1928'an de li gundiye Zengê bi ser Liceyê ve ji dayika xwe di be. Malbata Apê Fettah weki piraniya malbatê kurd, malbateke feodal bû. Bavê wî, di Serhildana Şêx Seîd de şervanî kiribû û bi çavê serê xwe têkçûna serhildanê dîtibû. Lewre wî, her dem ji têkoşeran re digot: "Hûn nikarin bi ser bikevin!" Li hemberî gotinîn bavê xwe Apê Fettah qet dengê xwe nedikir.

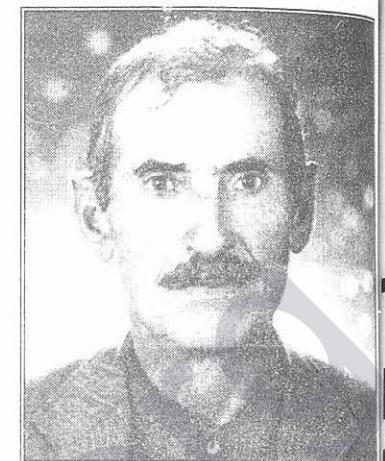
Apê Fettah di dema zarokatiya xwe de dest bi kar dike. Hê di 10 saliya xwe de dibe réwiye karwanan. Li ser van rojan ev serpêhatiya xwe vedigot: "Gava ez bi gundiyan re diçüm karwaniyê, ez geleki biçük bûm. Lewre êvaran zû xewa min dihat. Ji ber ku barê qantirêne me giran bû, min gelek caran nedikaribû lê siwar bim. Ez neçar dimam û dimeşiyam. Gava barê qantirêne me sivik bûna, ez li ser qêntir girêdidam û bi vî awayî ez li qêntir siwar dikirim. Lî pir xewa min dihat. Bi şev, ji bo ku ez nekevin xewê û winda nebim, min bi dûva qêntir digirt. Qantiran jixwe rî dizaniya. Di wê demê de gava xewa min dihat an jî ez di riya şas de biçûma, destê min ji dûvê qêntir difillî, ez li erdê diketim û hişyar dibûm." Ji ber ku Apê Fettah di biçûkatiya xwe de zor û zehmetî kışandibû, nedîhişt ku zarokên wî jî zehmetiyê bikişînîn. Di her karî de ji zarokên xwe re digot: "Hûn rûnin. Ez dê bixebeitim. Hûn bêhna xwe berdin." Her wiha di salen 1950'î de Apê Fettah bi karwanî hem bajarêne Kurdistane û hem jî bajarêne Tirkîyeyê yén wekî Stenbolê dibîne û li wan bajaran dixebeit. Dîstina van bajaran, hiştibû ku Apê Fettah li gorî gundiyan û derûdora xwe hemdem û demokratir bibe.

Taybetiyeke Apê Fettah jî ev bû ku li kesî heqaret nedikir. Li gund kes jê aciz nebû lewre jî her kesî hurmet nîşanî wî dida. Her wiha di warê aborî de alîkarî û piştgiriya nas û cîranen xwe dikir.

Weki diyar e, li nav gundiyan gelekî zordarı û hegeret li jinê tê kîrin. Lî Apê Fettah di warê tevgera li hemberî jinê de ji gundiyan cuda difikirî û li gorî ku he-

rûdinişt û carina dihate gundiyan. Gava dihate gundiyan di mala Apê Fettah de gotûbêjîke ku heta nîvê şevê didomiya, dest pê dikir. Apê Fettah li lawen xwe dînihîrî û digot: "Kuro! Hûn bi ser nakevin. Hûn nikarin tiştekî bîkin. Ji ber ku hûn hê di nava xwe de ne yek in. Hûn dê çawa bi ser bikevin!"

Bi hatina cûntayê re lawen Apê Fet-



ribin tiştekî bîkin. Bi mînakan, wîrewsê ji lawê xwe yê ku sempatîzanî KUK'ê re dibêje.

Bi destpêkirina şerê çekdarî re gerîla li Kurdistanê belav dibin. Di sala 1985'an de PKK'yî têndî gundiye Apê Fettah jî. Lawê wî vê rojê wiha tîne sezimîn: "Hevalan ji me nan xwest. Wî rojê diya min 22 heb nanen tenûrê çekiribûn. Min ji wan 18 heb birin dan hevalan. Her wiha min titûna wî jî hema hemâ giş bir. Heta wê çaxê bavê min tekiliya min û şervanen tenê his dikir lê wî rojê êdî fêm kir ku ez rasterast di nava welatparêzan de me. Li ser vê ji min re wiha got; 'Karê xwe bike lê li xwe haydar be. Bi gundiyan baweriya xwe neyîne.' Bi gundiyan me ne bawer bû û rewşa gundiyan baş tehlîl dikir."

Wan deman her ku diçû gerîla li gunan zêde dibûn û êdî bi awayekî eşkere dihatin gundan. Di Zengê de jî heman tişt çedîbû. Bi dîstina gerîlayan re Apê Fettah li wan germ dibe û hêviya ku di rexistinê kurdan yén berê de nedîbû, di gerîla de dibine. Di sala 1992'an de di nav de lawê wî Cemal, Mîzgîn Tekin (Sipan) û çend xorten din tevli nav refen gerîla dibin. Bavê çend xortan li dû lawê xwe diçin ku wan ji nav refê gerîlayan hilşinîn, lê Apê Fettah wisa nake û weki her gav heta dawiyê piştgiriya şervanan dike.

Di salen 1993'yan de zilm û zora dewletê li ser Liceyê zêde dibû. Her wiha li Zengê jî bûyeren binçavkirin û qetilkirin pêk dihatin. Di 1993'yan de di dema agirbeste de gundiye bi nav Menaf Kaya li derveyî gundiye ji alf leşkeran ve hate qetilkirin û li dû vê bûyerê li ser gundiye jî éris gur bûn. Di heman salê havînî leşkeran avêt ser gundiyan, mala Apê Fettah jî di nav de gelek mal rûxandin. Li ser van bûyeren gundiyan yeko yeko mala xwe bir bajêr li Apê Fettah bîyâr dabû ku heta dawiyê li gundiyan bimîne. Loma mala xwe ji gundiyan bar nekir û heta dawiyê jî li gundiyan ma.

Apê Fettah di 29'ê kewçer a sala 1996'an de ji bo pêwîstiyen xwe yê malê diçê bajêr. Kontra şopa wî dajon. Di heman rojê de li Amedê, ji aliye û kontrayen ku ji gundiye wî bûn ve, tê qetilkirin. Li ser qatirkirina Apê Fettah re se sal derbas bûn. Kesayetiya Apê Fettah ya nûjen, demokrat û welatparêz hîna di bîra mirovan de ges e.



Fettah Balta jî gundiye Zengê ve giredayî Liceyê bû. Ew, di 29'ê kewçera sala 1996'an de ji aliye û qontrayen ku ji gundiye wî bûn ve tê qetilkirin.

vala Apê Fettah dibêje, wî tu caran li wê nexistiye. Her wiha li hemberî zarokên xwe jî diltenik bû û bêyi dilê wan, tu tişt bi wan nedîja kîrin.

Di malekê de sê rêxistin

Di salen berî 1980'î de, bi taybetî li Liceyê di her malekê de piştgirên çend rexistinan hebûn. Di mala Apê Fettah de jî her lawekî wî dilxwazê rexistineke kurd bû. Ji lawen Apê Fettah yek sempatîzanî KUK'ê, yek yê İGD'ê û yek jî sempatîzanî PKK'ê bû. PKK di wê demê de zêde bi rexistin nebû û lawê wî yê ku sempatîzanî PKK'ê bû li Amedê

tah jî hatin girtin. Di hevdîtinekê de leşker di hevşâ Girtîgeha Amedê de di nava wê heriyê de ji wan re dibêjin qelebîski rûnîn. Ew rûdînîn lewre her derê wan qirêj dike. Li ser vê Apê Fettah bi hêdîka jî lawê xwe re wiha dibêje: "A niha di destê min de çeket hebûya, minê yeko yeko berdaya van û ew bikuştana." Dûre ku diçin hevdîtinê, ji ber ku leşker nahêlin bi kurdi biaxivin, Apê Fettah gelekî hêrs dike û kîna wî li hemberî dijmin zêde dike. Ji ber ku her zarokê wî sempatîzanî rexistineke kurd e, rexistinê kurdan baş nas dike. Gava rewşa lawê xwe û rewşa rexistina KUK'ê dibine, fêm dike ku wê ew nikâ-

□ 12.02.1998:

Bi ser Navenda Giştî ya HADEP'ê de girtin.

Di 12'ye meha reşemiya sala 1998'an de polîsan avêt ser Navenda Giştî ya HADEP'ê. Di encama biserdegirtina Navenda Giştî ya HADEP'ê de Serokê Giştî yê HADEP'ê Murat Bozlak, rîveber Ishak Tepe, Hamit Geylani, Melik Aygül, Zeynaddin Unay, Mehmet Satan û Ali Rıza Yurtsever hatin binçavkirin û dûre ew şandin Girtîgeha Elmadağê.

BÜYERINE JI DİROKÊ

□ 09 reşemî 1881:

Dostoyevskî jiyana xwe ji dest da

Romanivîsê Sovyetê yê navdar Fiyodor Mihayloviç Dostoyevskî di sala 1821'ê de li Moskovayê tê dinê. Dostoyevskî di sala 1841'ê de di artêşê de dibe serbaz û di sala 1844'an de jî malnişîn (emekli) dibe. Dostoyevskî di 9'ê reşemiya sala 1881'ê de cû ser dilovaniya Xwedê. Wî berhemên wekfî; "Gêjik, Yê Bindest, Qumarbaz, Hin İnsanok, Tawan û Seza û Birayê Karamazov" li dû xwe hişt.

Hunermendê kurd **Mehemed Mamlê** î Mehabadê jiyana xwe ji dest da

Hunermendê kurd Mehemed Mamlê roja 23'ye
rîbendana 1999'an danê
mîro, li rojhîlatê Kurdistanê li
bajarê Mehabadê jiyana xwe ji
dest da.

Hunermend û stranbêj Mehemed Mamlê, kurê Seîd Mamlê ye. Bavê wî yek ji malmezinê Mehabadê ye û bi dengxwesiya xwe nav da-ye. Mehemed Mamlê di sala 1304'ê hetavî (1925'ê mîladi) hatîye dînyayê. Mehemed Mamlê dema di medreseleyê de dixwend ji ber dengxwesiya xwe bûbû delalokê mamosteyan. Yek ji kevintirîn stranê Mamlê "Şerekem lê derjê" gotin û ne-waya wê ji bo biraweri-ya Se-i d



Mehemed Mamlê li Goristana Mehabad Bûdak Sûltanê, li tenîşa hunermendê kurd Hêmin û Hejar hate definkirin.

Mamlê hatibû pê. Di sala 1324'ê hetavî (1945'ê mîladi) de ew bûye endamê pola sirûdan a lawan. Wi digel hînek hevalên xwe gelek stranê gelêri ën mîna "âşîlê maman", "zérnökî" kom kirine. Her wiha kelk ji helbesten mamosteyan. Hêmin û Şêx Kamîlî İmanî girtiye.

Kurê Mehemed Mamlê Ebdullah Mamlê ku ew bi xwe jî hunermend e, di hevpeyvîneke ku di hejmaren 131-132'yan a Kovara Sirwe de hatibû weşandin li ser bavê xwe ev nirxandin kiriye: "Dîtina min li ser bavê min bi du cureyan e, yek bi çavê bav û kur; duwem jî wekî hunermendekî kurd ku xizmetgûzarê ferheng, ziman, edeb û folklorâ kurdî ye. Ez wî wekî kesekî ku di muzîka kurdî de xwediye şêweya xwe ya taybet e û bi vî şêweyi îrfanê Wefayî jîndar hiştîye û pûte bi helbesten helbestvanen wekî Hejar û Hêmin da-ye." Her wekî ji gotinê li jorê jî xuya dibe, Mehemed Mamlê di stranbêjiye de xwediye şêweyekî taybet bûye. İro jî gelek lê dixebeitin ku bi şewaza wî stranen bibêjin.

Mamlê di serdema Komara Mehabad de bi stran û sirûden xwe yênen nazenîn tê naskirin, ji ber

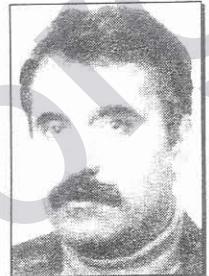
kar û barê kurdâyetyî gelek caran tê girtin û di zindanan de jiyana xwe derbas dike. Wî bi tu regnî xwe û hunera xwe nefiro. Di çaxê Komara Mehabadê de jî endamê koroya marşen neteweyî bû. Kesayetiya Mamlê di nav civka kurdan de gelekî dihate hezkirin. Ji siyasetvan heya bi helbestvanen kurd her kesî ji wî hez dikir. Mamosteyê hêja Hêjar Mukriyanî jî derheqê wî de wiha dibêje:

Lew demey da giwê heldexen bo tarê/yadim biken, yadi minî dûr welat/lewdemey da (Mamlê) delê qetarê/Yadî mini rîbwarî rîgây xebat.

Mihemed Mamlê di sala 1997'an de bi nexweşîya feramoşiyê (elzaymir) dikeve. Li gorî gotina kurê wî her tişî ji bîr dike, car caran bi ser hişê xwe ve tê, lê bi piranî tiştek nayê bîra wî û kesî nas nake.

Stranbêj kurd, roja 24'ê rîbendana 1999'an ji Mizgefta Xanikayî Şemzînan hate girtin û li goristana Mehabad Budak Sultan hate veşartin. Hunermendê 74 salî, li tenîşa hunermendê kurd Hêmin û Hejar bi sirûdan hate definkirin.

SERWÎSA ÇANDÊ

ÇAVDÊRÎ

Hêza afirandinê

SERKAN BRÜSK

Huner, hêzeke afrînerî û xeyali dixwaze. Ev tenê jî têra wê nakin, zîrektiyekê dixwaze ku têkiliya wê bi hunermend re heye. Dema ev xislet li cem yekê/i hebin ew dikare bibe hunermend. Yanî hunermend ew kes in ku bi berhemên xwe riya civakê ronî dikan. Hemû hêza xwe ji bo ji rîderneketina mirovahiyê bikar tinin.

Hunermend tim di nava hewla xwederbaskirinê de ye. Ew bi vê maneyê dûrbîn in. Ew ji dîmenê herî bi xumamî û ne diyar berhemên wisa zelal diafirînin ku çilektiya hisa heyrantî ya mirov li ser berhemên xwe dibin. Mirov bêhemdî xwe dikeve nava hêzkêsa van berheman. Li vir dîsa mirov kare ji bo hunermend vê jî bibêje ku ew navdên balkışandinê ne. Ew nêçîrvaniya hestên mirov ên bingehîn dikan. Bagerekî li mirov radikin û mirov li ber xwe dibin. Li mirovan dixwînîn.

Hunermend hez ji dubarekirinan nake. Timî li pey a mukemeltir e. Ew dînâmîk e, zû têr nabe, bi her tişî qâil nabe û sekn li wan tuneye.

Ew têra xwe bi sebr û semax in. Heta ji bo hunermendekî sebir yek ji xisleta herî bingehîn e. Sebra wan divê wekî ya Eyub Pêxemberê kurmanxwarî be. Hunermendê ku bêsebir be, ew nikare berhemên hêja û xurt biwelidîne. Ew divê xwedî sebreke wisa be ku agir lê rabe jî, divê ew ji ber nêçîra xwe ranebe.

Ji bo hunermendekî, cesaret jî pir pêwîst e. Ew divê berhema xwe neke bi qurbanâ berjewendiyen hêzîn serdest û darbidestan. Ew divê di her mercî de rastgo be, karibe wêneyen rastiye çêke û karibe hevîren peykeran bistire ku rastiyeñ herî rût sembolize dikan.

Her wiha jî ew divê berhema xwe bi nirxên madî nepîve. Ji bo meqam, çend qîrûş, çend elb genîm û hwd. destkeftiyen hunerî nizim neke. Ew divê xwedî li berhema xwe derkeve. Lewra berhemên hunerî sermayeyeke manewî re ku afirînerê xwe bi bêmirinê xelat dike. Hunermend ji ber vê yekê pêwîst e bi hunera xwe re sadiq be. Li hemberî wê divê ji dil be. Hunermend divê ya dilê xwe bêje. Ew hez ji kê dike, wekî kijan siyasetmedaî difikire heta di bin tesîra kijan otorîteya siyasete de ye, ew pir bi reheti û bi awayekî xweristî dikare bi hemû hêza xwe ya hunerî berheman biafîrine.

Hunermend ne li derveyî civakê dijî. Ew di nava jiyanê de ye. Heta cî tê ew dibin navenda jiyana civakî. Gelek hunermendan dema serbîri hatîye di refîn herî pêş yê civakî de meşiyane.

Hunermend kedkar e. Ew nirxekî pir mezin dide keda mirovan. Buhayê xwêdanê, herî zêde li cem wan bilind e. Ji ber ku ew berhemên xwe bi dest û ronya çavên xwe diafirînin. Keda wan bi awayekî rasterast dikeve berhema wan. Ji ber vê keda hunermend e ku berhemên fabrikasyon nabin berhemên hunerî.

Ev tarîfevîn li jor, ji bo hunermendiya kurd jî derbas dibin.

Hunermendê kurd nikare xwe di pey şertîn negatif ên neteweyî de veşere. Ew divê beramberî afirandinê timî bi mesûliyet tevbigere. Ew divê karibe xwedî nîrîneke giştî li ser hemû pirsgrîkên civaka xwe be. Dîsa bi qasî ku ew xwedî vê nîrînê ne, ew divê derbarê hunera cihanî de jî xwedî agahî bin. Ji vî aliyî ve, barê wan pir giran e. Ew divê bi derfetên herî kêm berhemên pir hêja biafîrinin. Hindik bin jî kurebavênu ku ev kirine hene. Hunermendiya kurd divê hejmara van kesan zêde bike.

Kedkareke Çand û Hunera Kur

Koma Mîdya

HELÎM YÜSÎV (Başûrê Biçûk)

Di roja 30.10.1990'ı de li bajaré Qamişloyê Koma Mîdya ya Folklor û Çanda Kurdi hate avakirin. Komê di roja 30.10.1998'an de di şeveke sar de, endamên komê konekî spî li dar xistin û di bin de şahiya salvegera zayına heştemîn ya komê saz kir. Di vê şahiyê de gelek çalakiyên cur bi cur hebûn; dîlan, şano, stran, pêşbazî, helbest. Şahî, bi çoşkeke mezin gîhişte dâwiye.

Komên huner û çanda kurdî di rewşike dijwar de karûbarê xwe didomînin û pirî caran li benda helkestin û cejnan dîminin, da ku derfetên pêşkêskirina berhemên hunerî peyda bîbin. Ji bîlî sedemên aborî ku dîhelin endamek ji komê bi awayekî dir bikeve.

Yek ji van komên ku bi balkêsi vî karê dijwar dibin serî Koma Mîdya ye. Ji bo ku em bi berfirehî li ser rewşa komê û çawatiya berdewamkirinê rawestin, me berê xwe da sê endamên komê, ku her yek di beşekê de karûbarê çand û hunerî digerinê. Em li ser navê beşa şanogeriyê bi Salar Findiki, beşa dîlanê Aras û beşa muzikê ji bi Dengbêj Kawa re axivîn. Bi beşdarbuna çend endamên komê yén din em ketin danûstandinê.

Di vê nîvîsê de, ku bi şêweyê hevpeyînê saz büye, ez dixwazim bêhtir rê bîdim bersivan, da ku tabloya avakirin û

karê van heş salan li ber çavan zelal bibe. Koma Mîdya bêhtir li Qamişloyê karûbarê xwe digerinê û ger rê vebe û derfet hebin, berê xwe dide herêmên kurdan û şano, newroz û helkestinê neteweyî li dar dixîne. Di hevpeyvînê de pêşin axafîtin li ser serpêhatiya damezrandina Koma Mîdya saz bû.

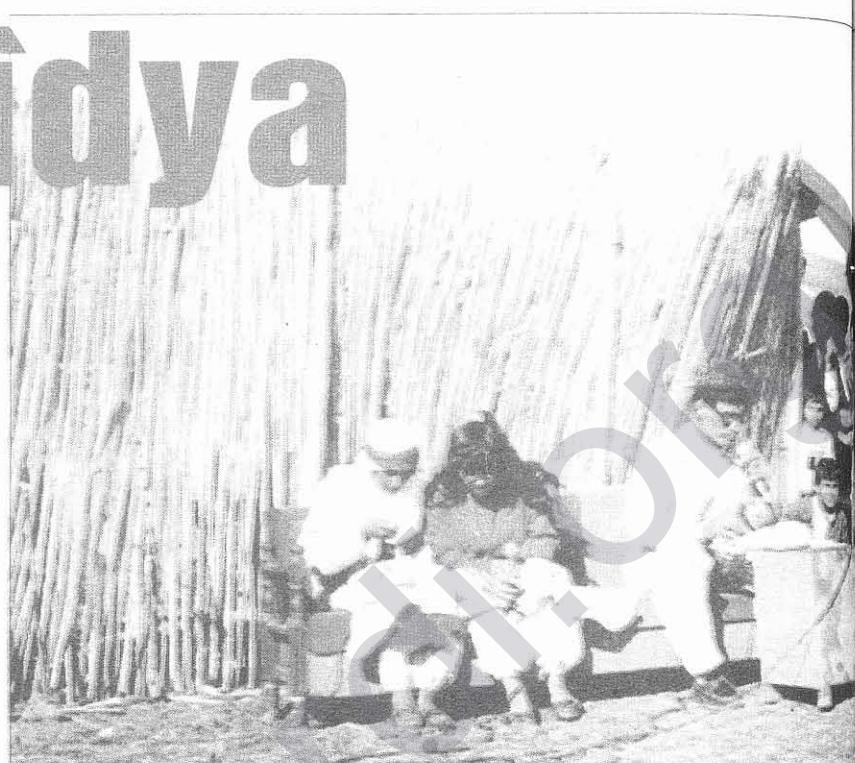
Danûstandina û destpêstî

Ji ber ku komên folklor û çanda kurdî bi tevahî bi rêxistinekê ve girêdayî bûn, dema ku rêxistin parce dibû, kom jî dibû du parce. Bandora rewşa siyâsî yekser li ser koman heye. Di sala 1990'ı de gava Yekîti çêbû Koma Mîdya jî çêbû. Kom, jî Koma Xanî û Koma Narîn pêk tê. Di serî de tevî zarokan (10–12) li dora 60 endamên komê hebûn û her wiha bi navê beşa şano, muzik û dîlanê sê beşen komê ji hebûn.

Beşa muzikê kaset û stranên folklorîk derdixistin, a şanoyê der bi der şano pêşkêskirin û beşa dîlanê jî ligel beşa çalakiyan ku pêşangehên pirtûk û tabloyan li dar dixistin, carina jî rojnameyên salane jî derdixistin. Heta niha ev kar berdewan e.

Pêşangeh bi dizî çêdibin

Pêşangeh bi dizî li malan çêdibin. Pir-



tûkên kurdî û yên erebî ku li ser pirsa kurdî ne, têr pêşkêskirin û firotin. Pir kes têne serdana pêşangehê. Pêşangeha dawîn li dora şes mehan dirêj kir û 325 pirtûk hatîn raberkirin. Me bi xwediyê pirtûkhaneyan re li hev dikir û peyre pêşangeh li dar dixist. Ji bîlî vê û rewşa me ya taybet, ku li ser me qedexe heye, me çend pirtûk bi destan belav kirin. Wêkî pirtûka "Şerefnameya Menzûm" Cegerxwîn, şanoya "Xelek û Peyman" Mîral Zîlânî, "Ez Wisa Dijîm" Agahta Christe, "Rûpelîn ji Dîroka Tevgera Kurdi" Mihemedê Mele Ehmed, "Stranê Mihemed Şêxo"

Li hêla din pêşangeheke tabloyan di 1993'an de li dar ket. Sed tablo û gelek

hunermend beşdarî vê pêşangeha balkêbûn.

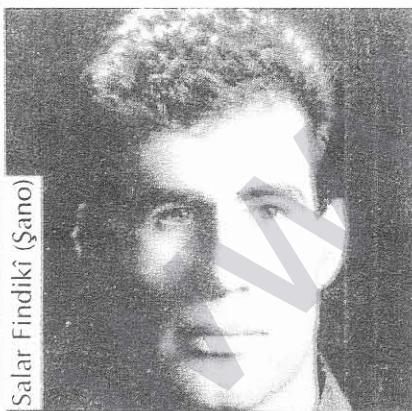
Mihricanê Şanoya Kurdi

Di sala 1994'an de li Qamişlo û Efrînê, Koma Mîdya ligel Koma Niştiman ev mihrican pêk anî. Şeş şano li mihricanê amade bûn lê mixabin ev proje ber rewşa siyâsî neçû serî. Encûman birêvebirina mihricanê ji hemû komê hatîb sazkirin.

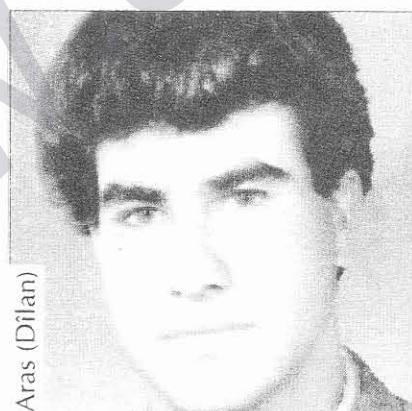
Salar Findiki (Çalakiyên beşa şanogeriyê):

Koma şanogeriyê li dora 17 kesan bû ligel 21 zarokan. Me di sala 1992'an de

Endamên Komê



Salar Findiki (Şanoya)



Aras (Dîlan)



Kawa (Muzîk)



Rêwî (Berpirsê Komê)



Ji ber gelek sedeman kasêt berê li malan dihatin tomarkirin. Her wisa destxwesên bi me re kar dikirin, bi tevahî dûrî şêweyê akademîk xebata xwe dikin. Endamên komê her çar kasêt bi destan belav kirin. Stranên me jî tim bi karê hunerî yê komê re tê pêşkêşkirin. Heta niha tu şevê stranê yên taybet me çenekirine.



şanoya Aziz Nesin "Dêwê Toros" pêşkêş kir. Dîsa şanoya bi navê "Rûpelin ji Dîrokê" bi navê "Desmala Şêrin" opéra stranê pêşkêş kir. Her du jî bi amadekarî û derhêneriya Hozanî Findikî li dar ketin. Di sala 1993'yan de jî bi daner û derhêneriya Salar "Nexweşxaneya Dînan" hate raberkirin. Piştre şanoya "Rêwî", ku ji şanoyeke erebî hatibû wer-girtin, bi amadekariya Kerim Zevîngî hate pêşkêşkirin. Dîsa sala 1994'an de şanoya "General" bi daneriya Rêdûr û derhêneriya Kerim Zevîngî li dar ket. Di sala 1995'an de şanoya Sadelah Wenûs ya bi navê "Elfil ya Melikuzeman" bi derhêneriya Enwer Mihemed saz bû.

Di heman salê de "Kî li wir e" şanoya nivîskarê ermenî William Saroyan, bi wergerandin û amadekirina Enwer Mihemed hate raberkirin. Ji amadekirina komê çend dîmenê şanogerî yên din di cejn û helkeftinan de, mîna Cejna Jinan, hatin sazkirin. Weki İsmâîl û Hîndero, Bûk û Xwesû, Mîdyâ û Çepelo, Qadiyê Rast û Durust, Keçelê Ber Qazan, Agîr Danûkê. Di 1997'an de jî bi amadekirina Mizgîn û derhêneriya Ebdurehman şanoya "Kî dîn e" pêşkêş bû. Her wiha di sala 1998'an de jî ligel "Komara Dînan" şanoya Fewaz Mehmed "Pakrewan" bi derhêneriya Ebdurehman li dar ket.

Di serî de hejmara xebatkarê komê 17 kes bûn. Ji van 3 keç û 14 xort bûn. Anîha hejmara endamên komê gîhîştiye 23'yan. Di karûbarê şanogeriyê de asten-gia mezin tunebûn an jî kembûn şanogerên keç e. Ev problem ji bo hemû koman li dar e. Sedemên vê yekê gelek in. Yek, parçebûna tevgera siyasi rê li ber vê yekê digire. A duduyan, di warê civakî de keç nikarin bi serbestî tevbigerin. Xala sîyemîn ango ya girîngit kembûna baweriya gel bo karûbarê siyasi û hunerî.

Di vê dema dawî de karûbarê komê bi rîkûpêkî nameşe, lewre endamên komê nayen li ser hev. Li gorî rewse karê komê carina ges dibe carina jî qels dibe. Le me

dil heye ev salvegera damezrandina Koma Mîdyâ bibe destpêka qonaxeke nû. Niha li ber destê me gelek proje hene ku em dil dikin bibin serî.

Dîan

Hejmar endamên beşa dîlanê 25 kes in. Ji van 7 keç û 18 xort in. Di nava xebatên vê beşê de gelek tabloyen hunerî hatin pêşkêşkirin. Tabloyen bi navê "Ye-kîfî" ligel du tablo û semayen folklorî "Gula Mirinê" di sala 1994'an de li Bêrûdê li Salona Elhemra çalakiyeke me li dar ket. Dîsa di sala 1997'an de tablo-ya Rewşa Evîndaram Stran (E. Rehman) bi amadekirina Aras pêk hat.

Stranbêjen komê ev kes in: Mizgîn, Kawa, Hozanê Findikî. Her wiha amûr-jenê komê jî Brahim Osê (keman), Hozan (tembûr), Fêsel Findikî (ûd) û Ebdul-cellî (bilûr) e.

Di kaseta yekemîn de ji bili stranên gelêri gotinê stranên ji aliyê van kesan ve hatin nivîsin: H. Findikî, Pengav, Eh-med. Awazên kasêtê tev de yên H. Findikî bûn. Di kaseta duyemîn de stranên gelêri bi amadekariya Brahim Osê û H. Findikî hate sazkirin. Gotinê stranên din jî yên Dilawerê Zengî û H. Findikî bûn.

Di kaseta sîyemîn de stranên gelêri ne tê de gotin ên van kesan bûn: Cegerxwîn,

Pêşangeh bi dizî li malan çedibin. Pirtûkên kurdî û yên erebî ku li ser pirsa kurdî ne, têne pêşkêşkirin û firotin. Pir kes têne serdana pêşangehê. Pêşangeha dawîn li dora şes mehan dirêj kir û 325 pirtûk hatin raberkirin. Ji bili vê û rewşa me ya taybet, ku li ser me qedexe heye, me çend pirtûk bi destan belav kirin.

Ligel Restemê Zal (E. Rehman) û Pisik û Mişk (Aras) û mîna Zembîfiroş ji stranên folklorî dihatin girtin û dihatin sazkirin. Di helkeftinan de jî tim Koma Mîdyâ besdarî çalakiyan dibû. Amadekirina van liv, bazdan, sema û dîlanan, endamên komê bi hev re dadimezrinin.

Zarok:

Hejmara endamên zarok ên komê 29 in. Ji van 14 keç, 15 lawik in. Koma za-rokan van govendant pêşkêş dikin: Otkar, Şêr û Rovî, Gur û Kew. Rêveberê beşa zarokan Hozanê Findikî ye û ligel Bavê Aya karûbarê xwe digerîne. Peyre jî karûbarê beşa zarokan bi rê ve dibe.

Kawa (Berpirsîyarê Beşa Muzikê)

Beşa muzikê ya Koma Mîdyâ heta ni-ha çar kaset derxistine. Berbanga Cîhan (1919), Yar Îşev Ewr e (1992), Zîndan (1993), Darvaniyo (1995) têng û kûr e (1993),

Sebrî Botanî, Ebdulbaqî. Awaz jî yên H. Findikî û Ebdulbaqî bûn. Kaset çaremin di kesen ku gotin û awazên stranen afi-randinê ev kes in: Bavê Şopan, Mele Be-sîr, H. Findikî û Fêsel Findikî.

Kaset dawîn jî li ser destê Bavê Jînê û E. Rehman hatiye amadekirin.

Dengbêj Kawa astengiyê li ber belavkirin û tomarkirina kasetan jî wiha a-nîn ser zimên:

"Ji ber gelek sedeman kaset berê li malan dihatin tomarkirin. Her wisa destxwesên bi me re kar dikirin, bi tevahî dûrî şêweyê akademîk xebata xwe dikin. Endamên komê her çar kaset bi destan belav kirin. Ev xebat ji bêgavyiyê bi vî awayî tê gerandin. Stranên me jî tim bi karê hunerî yê komê re têne pêşkêşkirin. Heta niha tu şevê stranê yên taybet me

çenekirine. Ji van stranan a Ci Sîtil e Li Ser Agir bi tinazî hatiye honandin. Weki din jî stranek jî bi şêweyekî hevpevyîni hatiye sazkirin."

Li ser pirsa "Gelo dema ku kom dema dengekî tenê nede pêş, dengê balkes û têrgîhiştî di nava civata dengan winda nabe?" Kawa ev nérîn red kir û wiha bersiv da: "Karê di nava komê de bêhtir me bi pêş dixe. Ev şêweyê tu zirarê jî li dengê min nake. Bi hev re me ev kaset amade kirin.

Em bi serboreyên xwe têghîştin ku çiqasî dengê xweş pir bin, ewqasî çetir e. Anîha li ba me biryara ku em dengbêjekî derxin pêş nehatiye standin."

Xebatên ji bo pêşerojê:

"Em dixwazin bi rewşenbir, nivîskar, derhêner û helbestvan re têkiliya xwe xurt bikin, lewre hêviya endamên komê di van kesan de ye. Me dil heye çalakiyên xwe zêdetir bikin. Her wiha em dixwazin nêzîkî, komên ku li ser çand û hunera kurdî kar dikin, bibin û ezeziyê ji nav xwe rakin. Bi boneya vê yekê me ji her komê re nameyek bi rê kir."

Komên Xelat, Narîn, Xanê, Newroz girêdayî rêxistinan in û hêvi ew e ku em xwe di ser şerê rêxistan re bigirin û bikaribin di ber pêşxistina hunera kurdî de kar bikin. Ligel ku parçebûn kelemê herî mezin e, di vê pêvajoyê de, hêvi ew e ku karê komê tenê di çarçoveya helkeftin û cejnan de nemîne. Ji ber ku hebûna komê û gesbûna wê bêyî bi karê wêje, alîkari-ya gel û bi taybetî jî nivîskar û huner-mandan ne gengaz e."

Anîha 100 sed endamên Koma Mîdyâ hene. Ji van 10 keç, 45 xort û 55 jî zarok in. Ji endamên zarok nîvî keç û nîvî la-wik in. Koma Mîdyâ bi hêviya pêşxistina çand û hunera kurdî karûbarê xwe didomîne.

Bi kurdî nivisi lê ne ji bo Kurdistanê:

Reşîdê Kurd

Reşîdê Kurd jiyana geleki
dijwar u têr ês u azar buhu-
randiye. Gelek caran hatiye
girtin u reviyaye. Wî, her çend
helbesten xwe bi kurdî rêtibin
jî, li ser doza Kurdistanê
helbestek jî nerestiye.

Lê di nava kurdên li cem
tevgerên gelên din de cih
digirin de, yekane kesê ku bi
kurdî nivisiye u li ser kurdî
xebat kiriye jî Reşîdê Kurd e.

Tevahiya helbestvanen
kurd ên kurdînivîs, ci ne-
teweperwer, ci sosyalist û
ci îslamî li ser kurdayetî u Kur-
distanê helbest rêtine. Lê li a-
liyê din dema mirov helbesten
Reşîdê Kurd dixwîne, her çend
bi kurdî hatibin nivîsin jî, mirov
pêrgî doza kurd u Kurdistanê
nayê. Ji ber vê hindê Reşîdê
Kurd tekane helbestvanen kurd ê
ku bi kurdî nivisiye lê li ser kur-
dayetî u Kurdistanê helbestek
nerestiye, berbiçav dibe. Di helbesten
Reşîdê Kurd de ev xaleke balkêş e.
Lewre gelek helbestvanen kurd ên we-
kî Cegerxwîn, Goran hwd. her çend
doza sosyalizmê u çinayetiye kirine jî li
ser kurd u Kurdistanê helbest rêtine.

Wekî din tiştê balkêşir, Reşîdê
Kurd bi karê zimanziyê rabûye, ku
wekî hêmana sereke ya netewebûnê tê
binavkirin. Jixwe ew bêhtir wekî zi-
manzan tê nasîn u bi navê "Rêzimana
Kurdî" pirtûkeke wî çap bûye. Ev jî xal-
ke girîng e, lewre di nava kurdên ku li
cem çepgirên gelên din de cih digirin,
kesî wekî Reşîdê Kurd li zimanê kurdî
nekolaye. Perwîna Reşîdê Kurd di nivî-
sa xwe ya bi navê "Jinenigariya Reşîdê
Kurd" de zimanperweriya wî bi vê
serpêhatiyê tîne zimên: "Reşîdê Kurd
di sala 1946'an de ji bo ku jîna xwe bî-
ne cem xwe, ji Başûrê Biçûk bi dizî di-
çe Bakur. Ew, reşîka pirtûka xwe
(Rêzimana Kurdî) dide jîna xwe u wiha
dibêjê: 'Ger tu vê pirtûke bigîhîn Sûri-
yeyê, te jiyana min xilas kir, tevî ku ez
xelas nebim u werime kuştin' Dawiyê
jîna wî pirtûka Reşîdê Kurd ji ser sînor
re digihîne Başûrê Biçûk.

Ji ber sedemê navborî, çîma Reşîdê
Kurd digel doza çinayeti giraniya xwe
neda ser doza neteweyî jî? Heye ku Re-
şîdê Kurd jî wekî kurdên ku di nava
tevgerên çepgir ên gelên din de cih di-
girin, li ser navê ïnternasyonalizmê do-
za neteweyî avêtibe rojê pêş. Lê reng
e Reşîdê Kurd li ser vê yekê helwesta
xwe ya rastîn diyar nekiriye u ya dilê
nedaye xuyakirin. Li layê din tiştê
balkêşir, kêm be jî pêwendîya wî bi
Hawar u Roja Nû re çêbûye u niviseke



wî di her du weşanan de jî belav bûye.
Lê ev wekî danûstandeke demdemî di-
mîne. Dibe ku Reşîdê Kurd ji ber hel-
westa aristokrat u elîstîf ya Bedirxani-
yan xwe jê dabe alî. Lewre balkêş e, her
çiqas Bedirxanî di dema marksîzmê
ya herî ges de jiyabin jî, bi şeweyekî
negatif be jî qala marksîzmê nakin. Her
wiha bi taybetî helwesta Celadet Bedir-
xan helwesta "nijadperesten şermoke"
tîne bîra mirov. Lewre ew doza "paqî-
jiya nijada arî" dike u dibêje divê kurd
bi kesen jî nijadîn din re nezewicin. Bo
nimûne Celadet Bedirxan li ser Tevge-
ra Naziyan wiha dibêjê: "Hespên biesl
nêzîkî hespên bêesl nabin. Tiştê alman
dikin, nijada xwe ya arî diparêzin, ku
xwîna derve tevlî xwîna wan nebe."

Komûnistekî dijwar

Li aliyê din tevî ku Reşîdê Kurd do-
za neteweyî nekiriye, dijminen wî rike-
beriya kurdayetiya wî u hemdozên wî
kirine. Helbesta wî ya bi navê "Bersiv"
vê yekê diselmîne:

"Go:"Te bîhist/ Hey komonîst/ Hê-
ke rabe bê gêjî/ Zû jî min re bêjî!/ Meh-
dawî digel Qasim/ Bi xainî dinasim/
Bekdaş/ Daye ser rêke şas/ Kurd e ew/
Dijminê xelkê Areb..."

Reşîdê Kurd tevna helbesten xwe li
ser doza çinayeti u komûnîzmê rêtine.
Ew, komûnistekî temam u bêaman bû-
ye. Lewre bêrawestan bi duçerxeya
(bisiklet) xwe gund bi gund digere u
propagandayê dike: "Zivistanê ez pi-
skulêtê u heriya wê hildigirim, havînê jî
ew min hildigire." Di helbesta wî ya bi
navê Oktorbir de komûnîstiya wî xwes
diyar e:

... Ala Markîs u Lenîn/ Bilindtir hîn u
hîn/ Nakîn tu car sernixwîn/ Ta di me
de heye xwîn"

Her çend helbesten Reşîdê Kurd li
ser berxwedan, proletarya, zîndan hwd.
hatibin honandin jî helbesta wî ya bi
navê "Basen Bérûdê" bi naverok u tev-
na xwe balkêş e. Ew, di vê helbeste de
rews u dêrûniya şenîya nav otobasekê
nîgar dike. Ev helbest, yek ji helbesten
kurdî yênen pêşîn, ku li ser "jiyana roja-
ne" hatiye rêtin e:

Zivirîn çerx/ Bas liviya/ Dolab geri-
ya/ Gêr bû bas/ Bas fîriya...

Wek coleb berx/ Rêwî/ Bi ser hev
de bûne kerx.../ Hin rûniştin, hin jî piya/
Bi çeng ve daliqîn/ Qor qor sik sikin/
Pev zeliqîn...

Nere bas!/ Here bas!/ Şofêr/ Zirze-
zop/ Çav lê bûne tas.../

Di tevna helbesten Reşîdê Kurd de
taybetiyeke berbiçav jî şewaza çîrokî
ye. Gelek helbesten wî serpêhatî angò
bûyereke vedibêjin u tê de diyalog he-
ne. Di helbesta bi navê "Eger em
nebêjin "Ay" Ewê bibêjin "Ay" de mo-
tîfîn çîrokên gelêrî gelekî diyar in. Ji
ber vê yekê zimanê wî şahîk u gelêrî
ye. Bo nimûne di "Riya Azadan" tu
dibêjê qey ew mirina kesekî nîgar dike:

Pir giran e lo heval/ Bavê te mir tu
ne l'mal/ Bavê tu xwedî kir/ Bi nazdarî,
bi şekir/ Rojê paşî u dawî/ Tu nebûyî li
ba wî/ Çav li rê bû, li derî/ Belkî nişkav
tu werî/ Tu li ber serî rûnişt/ Xwêdan
ji rû malişt/ Dil u xatir jê nexwest/...

MAZLÜM DOĞAN

Çavkanî: - Ez, Reşîdê Kurd, Avesta
- Jinenigariya Reşîdê Kurd, Perwîna Re-
şîdê Kurd, Armanç hej. 9

- Li Mala Celadet Bedirxan Firat Cewerî.

Jinenigari

Jiyana Reşîdê Kurd ji bo fêmkirina
êş u azarê rewşenbîrê kurd
nimûneyeke bikêr e. Tevî helwesta
xwe ya helbestvanî Reşîdê Kurd bi
jiyana xwe ya têr balkêş u keser jî
darî çav dibe. Di piraniya jiyana xwe
de xwe ji dewleta tîrk u sûrî vediziye.
Gelek salan xwe di girtîgehê de bihu-
randine u gelek caran jî jê reviyaye.

Ew, di sala 1910'ı de li navçeya
Dêrikê bi ser Mêrdînê ve ji dayik
dibe. Li Dêrik, Mêrdîn u
Qonyayê(bajarê Tirkîyeyê) dixwîne.
Di sala 1930'ı de berî ku beşa
mamostatiyê bi serî bike, tê girtin.
Peyre her çend ji girtîgehê direve jî
pişti demeke kurt dîsa tê girtin u wî
vediguhezin Girtîgeha Dêrikê. Dema
ku wî digel jendermeyekî dişinîn
Dêrikê, jenderme di rî de zincîren
destê wî vedike, da ku Reşîdê Kurd
bireve. Lê ew li ber jenderme dikeve
loma jî nareve. Li Dêrikê işkenceyên
xedar le dikin u dikin wî ïdam bikin.
Lê ew keysa xwe lê tîne u ji girtîgehê
direve. Demekê xwe ji dewletê
vedidize u di sala 1940'an de jî der-
basî Başûrê Biçûk dibe.

Li pey Reşîdê Kurd dewleta tîrk
diavêje ser malbata wî u piñan li
hevala wî Xatûnê didin. Ji ber vê
yekê şîrê ber wê diçike u pişti du
mehan jî zarokê wê ji birçîna dimire.
Pişti demekê kurt jî diya Reşîdê Kurd
koça xwe ya dawîn dike.

Reşîdê Kurd di sala 1946'an de bi
dizi tê bakurê welêt, jîna xwe
hildigire u li Amûdê bi cih dibe. Li vê
derê navê xwe dike Reşad Mihemed
Elî u dike hemwelatê Sûriyeyê. Di
sala 1949'an îcar li Sûriyeyê tê
derdestkirin u pişti rojên dijwar, di
sala 1950'ı serbest tê berdan. Lê six-
urên dewletê doza wî diajon u pişti 5
rojan cardin digirin u işkenceyên
giran le dikin. Reşîdê Kurd ji ber ku
pir dihate girtin kesî bi demanî (kirê)
xanî nedidayê u herkesî mala wî ji
cem mala xwe bi dûr dixist.

Di sala 1958'an de ew diçê Iraqê
u daxwaza penabertiya siyasî dike lê
rayedaren Iraqê wî dispêrin hikûmeta
Yekîtiya Misir u Sûriyeyê. Vê carê
işkenceyên gelekî dijwar lê tên kirin.
Wî, di keleqîjîna tîrmehê de sê rojan
bi darekê ve girêdidin. Dawiyê pê
nikarin u wî vediguhezin Girtîgeha
Mezî li Şamê:

Reşîdê Kurd di sala 1967'an de ji
bo dermankirina nexweşîya xwe diçê
Romanyayê. Lewre ji ber işkenceyê
nexweşî li kezeba wî peyda dike u wî
dide bin xwe. Lê tedawî bi kér nayê
u Reşîdê Kurd di 20 rîbendanê sala
1968'an de koça xwe ya dawî dike.
Cara dawî bo malbata xwe wisa
dibêjê: "Min pîr karûbar mane ku
bikim. Min divê biçim bexçen Dêrikê,
ku ji mêj ve ye min bîra wan kiriye,
paşê mirin bila were!"

Tekane pirtûka Reşîdê Kurd "Ez"
e, ku tê de helbesten wî cih digirin.
Her wiha wî bi navê "Şewlê Mezrayî"
kurteçirokek nîvîsiye.

Navenda Çanda Mezopotamayê ya ïzmîrê

● 06.02.99 şemî:

Konferans: "Şovenizm û kedkarên Tirkîyeyê" Mural Akıncılar, saet:

17.00

● 07.02.99 yekşem: Konsera Hozan Mustafa, saet:17.00

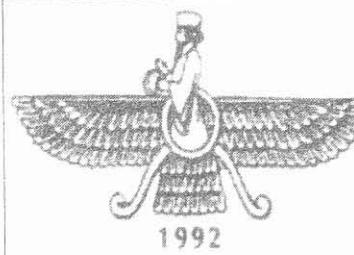
● 12.02.99 m:

Konferans:

"Serhildana Şex Seid û cihê wê yê di ronibûna neteweyî ya kurdan de"

Amadekar: İnstîtuya Kurdi, saet:18.00

CALAKIYÊN HEFTEYÎ



Navenda Çanda Tohumê

● 06.02.99 şemî:

Filmê zarokan: "Macerayê Canê Gulmitkî", saet:15.00

Film: "Z" Bémirin. Derhêner: Costa Cavras, saet:17.00

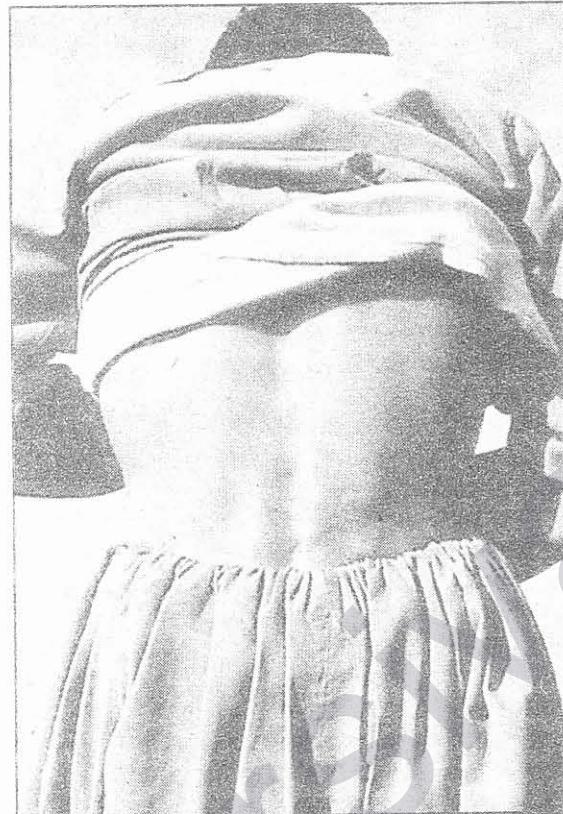
● 07.02.99 yekşem: Şahiya Kursiyeñ Tohumê.

Xwendekarê kursa baxlamayê, Xwendekarê kursa gitarê, Koma Helbestan, Koroya Zarokan a T.K.M., Güneşe Türkü, saet:15.00

● 10.02.99 çarşem: Filmê Qutika Muzikê, saet:19.00

● 12.02.99 m: Film: Deh rojêñ ku dinya hejandin, saet:19.00

Li Hollandayê pêşengeha wêneyan Di bin siya dîrokê de Kurdistan



Li bajarê Rotterdam ê Hollandayê pêşangehek ku ji dîménine ji dîroka Kurdistanê pêk tê, vebû. Pêşangeh ji aliye İnstîtuya Hollanda ya Wêneyan ve bi navê 'Diroka Kurdistan di tarîtiyê de ye' hatiye amadekirin. Wêneyen ku ji aliye hunermenda wêneyan a hollandî

Susan Meiselas ve di salêni 1991-1997'an de hatine kişandîn, mijârên wekî dîroka Kurdistan, mirovên wê, zordariyê li ser, çavdêri û Serdema Zêr dihundurîne. Bili van, resmîn wêneyen 100 salî, bûyerên iroyîn ên malbatî û siyasi jî di pêşangehê de cih digirin.

Susan Meiselas belge û wêneyen ku berhev kiribûn, di bin navê "In the Shadow of history" (Di bin siya dîrokê de Kurdistan) sala derbasbûyi jî wekî pirtûk weşandibû.

Pêşangeha ku nêzi mehekê ye hatiye vekirin, wê heta 14'ê resemyî ji serîlêdanan re vekirî be (Serwîsa Çandê)

Cara 29'an xwarinêñ kevneşopî yêñ kurdan

Keledosa Wanê

Wanê tevlîkirina spîpincar e.

Bi rastî mirov nikare tama xwarina keledosê bîne ser zimên. Xebatkarê NÇM'ya ïzmîrê bi çêkirina van xwarinê kevneşopî ên kurdan. mirov ber bi Kurdistanê ve dibin. Bir ú ramannê mirov, xewn ú xeyalén mirov, diçin welêt. Bi vî rengî mirov jiyana xwe ya welat careke din jî di ber çavêñ xwe re derbas dike.

Ev çalakiya xwarinê kevneşopî ya vê mehê bi Konsera Ozan Cezmi cihêrentir bû. Huner-mendê NÇM'ê Ozan Cezmi bi deng û awaza xwe ya 'Pêlek ji Behra Wanê' ji stranê gelêri konsekerek pêşkêsi mêvanan kir.

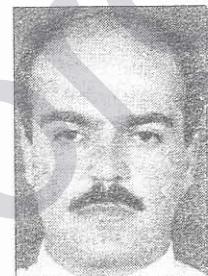
Ozan Cezmi, bi stranê xwe, besdarêñ konserê carina dibire devê Behra Wanê, carina jî mirov xwe li Sipanê Xelatê li cem Xecê û Sivabend didit. Carina Evdalê Zeynikê, carina Salîha Nûrê jî di anî bîra mirov. Ozan Cezmi di 'pêlek ji Behra Wanê' de nêzi bîst stranê gelêri xend.

Ev çalakiya ku xebatkarê NÇM'ê mehê carêkî li dar dixe, bi giştî bi besdariyeke mezîn derbas dibe. Di çalakiya vê mehê ya 'xwarinê kevneşopî yêñ kurdan' de, nêzi 250 kesî besdarî kir.

DAVUT ÖZALP /A.WELAT ÏZMİR

TİŞK

Kurd û helbijardin le Turkiye



BEKIR ŞİWANÎ

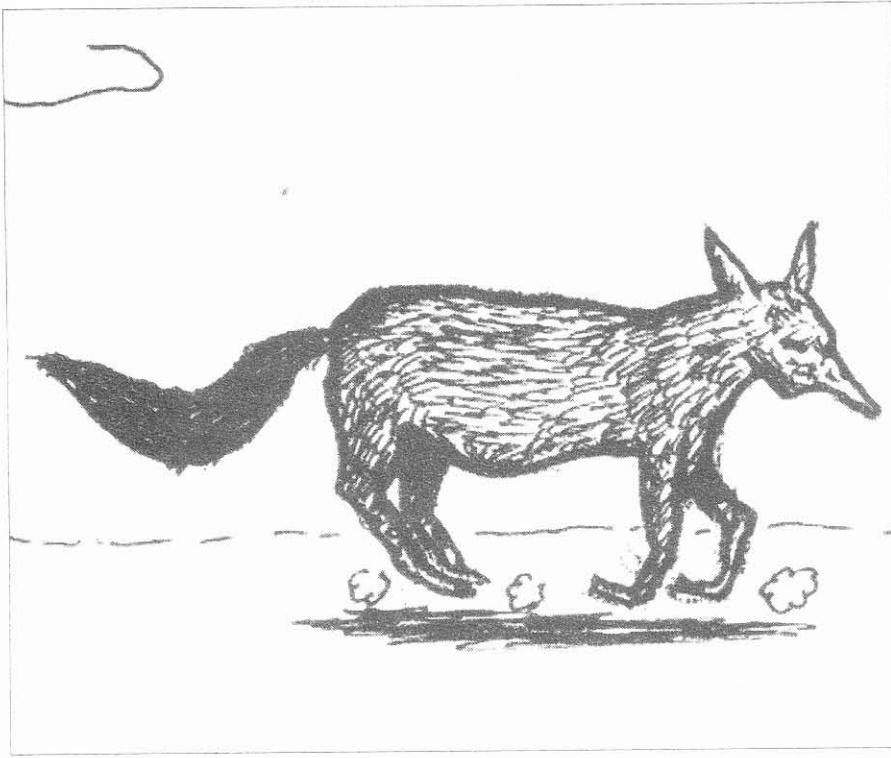
Kurd û kêse rewakey dêtewe ara ke gewretirîn kêsey çareser nekravî Turkiye ú lem rojane da ke bas le helbijardinî pêşwaxt dekrê le Turkiye, ser le niwê nawî herêmî Rorhelati Nawerastîş e. Barodoxî kurd le serûy Kurdistan, ésta ciyawazî zorî heye legel çareke sedeyek le mewber. Ber le berpabûnî şorişî rizgarîxwazî netewefî le Bakûr û bûjanewey bîrî neteweyî lew parçeyey welatî kurdan, deselatdaranî turk hewlyan deda be belêni diro û qisey zerd û sûr, hawelâtî kurd le xişte bern û dengî lê yewt biken. Belam ésta cemawerî kurd le nawxoy niştiman, le rizekanî partékî siyasi da ke Partî Demokraşî Gel (HADEP) e, xoy rîk xistiwe û alay aştî û be siyasi çareserkirdinî kêsey kurdî berz kirdotewe.

Rewayî kêsey kurd, pal be gelewe denê ziyatir û ziyatir xoyan le karî rîxraweyî nizîk bikenew. HADEP le helmetî helbijardinekan da, dirûşmî "Le nawçekan bedest hênanî deselat û le perleman çareseri siyasi" helgirtiwe. Le layekî tir, dewletî turk le çiwarzêwey siyasetî nikolî kirdin le hebûnî gelêk be nawî gelî kurd, biwar nadat hîc komele û rîxrawêkî siyasi, daxwaziyanî gelî kurd bînête ziman. Ewata Encumenî Asayışî Neteweyî Turk ke be MGK denasrê, le nizîkewe çawdêri geşesendin û frawanbûnewey binkey cemawerî HADEP dekat û deyewê niwêneranî ew parte dengî tasawî kurd negeyenin be perlemanî Turkiye. Ew sazمانe, narastewxo destûr dedat ke çapemenî, helmetî helbijardinî HADEP feramoş bikat û basî lîwe nekat, çunke be boçunî ewan, gemaro xistine ser hewal û dengûbaşî çalakiyekanî ew parte, camawerî lê detekênete. Mijarêkî tîrîş ke her bo zebir weşandin le HADEP dirust kirawé, basûxwasi encamdanî helbijardine be du qonax. Seranî turk lewî dînyan ke HADEP le helbijardinekanî mangî nîsanî dîhatû da, serokayeti şarewanî zorbey nawçekanî Kurdistan debatewe, boye deyanewê pêşwext serkwtinekanî HADEP zînde be çal biken.

Eme le katêk da dewletî turk berdewam bas le demokrasî dekat û boneyek niye ew basey têda nekat. Lî, be kirdewe rî le hemû hewlîk degrê ke bo be aştî çareserkirdinî kêsey kurd bidrê û bo ew mebeşes hemû şewazék degrête berr be daxistînî ew koele û rîkxrawaneşewê ke dakokî le çareserkirdinî kêsey kurd dekan. Wek deşzantî lew ruweve dawayetê berz kirawetewe bo daxistînî HADEP.

Roj be roj le katî encamdanî helbijardinî pêşwextî Turkiye nizîk debînewe, lepisirawani HADEP radegeyenin ke eger biwar bidrê le helumercêkî demokrasî da beşdarî helbijardin bin, ewa detwanîn rîjeyî diyarîkiraw derbaz biken û niwêneriyan bigate perleman. Belam lîre da rastiyek dête berçaw ewîş ewe ye ke eger HADEP tegereşî bixrête rî le helbijardinî le ewe da berceste debê ke perde leser demokrasî sextekaraney dewletî turk ladebât û le ser aştî nawxo û derewe riswa tîrî dekat û heman kat dersî demokrasî fîrî ewane dekat ke dij be çareserkirdinî kêsek kurd in be şeweyekî aştî.

Şêr û rovî



Li daristanekê şerekî nexweş hebû. Wextê lawirêñ daristanê pê di hesin, diçine serdana şêr. Bi tenê rovî naçe. Gur ji mî dev neyarê rovî ye. Dema dinihêre ku rovî nehatîye serdana şêr, diçe ji şêr re dibêjê. Şêr dibêjê: Zû herin rovî bibînin, bila bê vir.

Zû zû diçin rovî dibînin, tînin dîwana şêr.

Şêr dibêjê: "Rovî ez sultanê vê daristanê û van lawiran gişa me û ez niha nexweş im. Lawir giş hartin serdana min, bi tenê tu nehatî. Rovî bibêjê, ka tu çîma nehatî?"

Rovî hê bi rê de fitûya xwe hazir kiribû. Dema şêr gotina xwe qedand, bi awayekî xemgîn wiha got:

— Siltanê min, navê min nebaş derketiye. Ez çiqas tiştên baş ji dikim, kesek ji min bawer nake, lê ev çend roj in ku bi nexweşîya xwe hesiya me, min lingê xwe nekiriye bin xwe, ji we re li dermanan digerim.

Şêr bi dengekî ji rovî bibawer got:

— Te dermanê min dît?

— Erê siltanê min. Dermanê te pezkûviyeke ciwan e, divê tu pezkûviye bi temamî bixwî. Dûv re tu yê sax bî.

vî ji pezkûviye re got:

— Pezkûviya bêaqil a tirsonek, şêr destê xwe avêt guhê te hema tu din bûyî û te baz da. Helbet gotineke wî ya siltaniyê heye ku ji te pê ve naxwaze kesek bibihîze. Vêca were em herin, netirse. siltanê me vê carê jî hêrs neke.

Pezkûviye dîsa ji fen û fûtê rovî bawer kir û da pey. Çûne dîwana şêr. Şêr vê carê lez nekir. Ji pezkûviye xwest ku qenc nêzî wî bibe. Da ku di guhê wê de gotinekê bêje. Dema pezkûvi qenc nêzî şêr bû, şêr bi hemû hêza xwe çenjî stûyê pezkûviye kir û ew xwar. Tenê serê wê mabû. Şêr têr xwaribû, serê pezkûviye ji sibehê re hiştibû. Dema giş lawir belav bûn

û şêr jî raza, rovî bi dizî diçê mejiyê pezkûviye hemûkî mijîya û xwar. Roja din şêr, ku dixwaze serê pezkûviye jî bixwe, dibîne ku mîjiyê wê nîne. Gazî lawiran hemûyan dike lê kesek li ser xwe tabit nake. Her kes dîsa dibêjê hebe nebe, rovî xwariye. Şêr ji rovî dipirse:

— Rovî, te mîjiyê pezkûviye min xwar çepelê pîs?

— Na sultanê min, weleh ne min xwar. Jixwe ma qey mîjiyê wê hebû? Ku mîjiyê wê hebûya, cara duduyan dihat, xwe dikire navlepén te.

BERHEVKAR
IBRAHIM ALTINISKİ / ELİH

ÇİVANOK

Sat axa satil axa
Dermanê kawûs axa
Qonaxa qantir axa
Hilifi milifi

Lingên min çexçûlifi
Ar û tûtik berwar tûtik
Şêx geylanî dev rûtik

Çel serçe ji wir de têr
Çel serçe ji wê de têr
Vî çel serçeyî ji wî çel
cerçeyî re

Got: Tu çi çelserçeye yî?

(Bager Baran
Girtîgeha Ümraniyeyê)

Pirs

Hevalno, cihêñ xalan bi
tipan tije bikin.

* Navê bajarekî li
Rojhilatê Kurdistanê
M . . . AD e.

* A . . . Î, çiyayê herî
bilind ê Kurdistanê ye.

* Yek ji navçeyên Amedê
jî L . C . ye.



Merheba Azadiya Welat!
Ez hê neh mehî me û va
ye nameya min a duy
emîn e ku ez ji we re bi
rê dikim. Ez dixwazim
hemû zarokên kurdan ên
li Kurdistanê û li çar ali
yên dînyayê belav bûne
jî, name û wêneyên xwe
ji we re bişinîn ku ez ji
wan bînasim. Ez nameya
xwe ji Berlin bi rê dikim.

Ez dizanim wê li gelek
deverên welêt ev nameya
min neyê xwendin ji ber
ku rojname li wir hatîye
qedexe kirin. Lî hevalân
li Enğere, Roma, Paris,
Helsinki, Kambera, Was-
hington û hwî. wê
nameya min bixwînîn.
Heya careke din bîmînîn
di xweşîyê de

Rovî careke din kete rê, li pezkûvi geriya. Pişti demekê dît. Ro-

Berhevoka hestên xumam Xewna Avê

E pirtûk a bi navê "Xewna Avê" her wekî ji navê wê jî diyar e, pirtûkeke helbestê ye. Raif Yaman bi vê pirtûkê, yekemîn berhemâ xwe pêşkêşî xwendevanê wêjeya kurdî kir. Ev pirtûk ji nav Weşanê Pêri derketiye. Pirtûk ji 140 rûpelî pêk tê û li ser kaxizeke bîqelîte hatîye çapandin.

Helbestêni di nava pirtûkê de li ser mijarêni têvel in. Helbestvan bi zimanekî xweser, li gorî hest û ramanêni xwe, helbesten têkildarî jiyan û cihanê ristine. Evîn, azadî, lehengî, welat, gili û gazin bûne mijara helbestan. Bo nimûne, helbestvan di helbesta bi navê "Bengî" de, evîna ji bo welêt wiha rave dike: Ne evîndarê ziman û tatêni te/ Ne xemxwarê kûregeliyên te/ Ne bêriya rewezén ava te/ Ne erdperestê deşt û zozanêni te/ Ne serhildêre nav agirê te/ Ne hêşîrê bejn û bala te/ Ne dîlê her du çavêni te /Ne dilsotiyê erdnîgariya te/



(...) Roja yekê rîbandanê/ ew jî rojek e/ wek a dawiya berfanbarê

Mirov nizane ji ber ci dîmenen di helbestan de jî nuxamtî û nîvçê dimînin. An jî a rastir di nava deryaya peyvan de dixeniqin. Hin caran ji helbest dişibin pexşaneke wêjeyî. Di hin helbestan de ji tiştên folklorî kelk hatîye wergirtin.

SERWÎSA ÇANDÊ

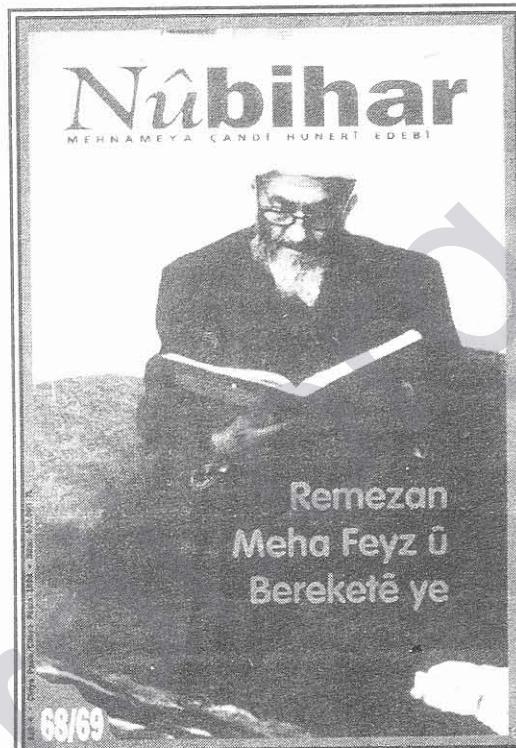
Bengiyê azadiya te me Di nava helbestê de digel mijarêni civakî û gelêrî, bûyerên li ser jiyana rojane jî hatine zimên. Helbestvan der barê sersalê de vê nirxandinê dike:

(...) Sala buhurî neqediya/ paketeke cixara nîvçê/ nivisek neqediyyayî/ xwarinek ji hévarê/hêvara sih û yekê berfanbarê/ jîna didome/ g e l s ê n m i r o v a h i y ê / diwanzdehê nîvê şevê bi vêxistina findeki din/ ketin riya xwe ya berê

Nûbihar derket

E v demek e Kovara Nûbihar Ebi hejmarêni xwe yên dosyayî derdikeye pêşberî xwendevanê xwe. Redaksiyona kovarî li gorî xwe hin mijaran hildibijere û kovarê serdanpê bo wê mijarê vediqetîne. Geh kesen ku di nava civaka kurd de bi rolêng girîng rabûne; wêjevan, serkêşen raperîn û berxwedanan hwd. geh jî dîrok, çanda kurdî, babetên olî hwd. di nava rûpelîn kovarê cih digirin.

Kovara Nûbiharê hejmara xwe ya dawî jî bi munasebeta Meha Remezanê bi giranî jî bo vê babetê vegetandiye. Kesen ku li ser Remezanê nîvîsine, bi piranî bîranînê xwe yên li Kurdistanê vedibejjin. Süleyman Çevik bi nîvîsa xwe ya bi sernavê: "Remezan hat bi xêr hat." bîranînê xwe yên derbarê Remezanê de darijîne ser kaxiz. Çevik di nîvîsa xwe de li ser girîngiya civakî û olî ya rojîye radiweste. Ji bîli mijara navborî lêkolinêni biyograffik, helbest û nirxandinêni siyasi jî di vê hejmarê de cih digirin. Müfid Yüksel beşa duyemîn a danasîna "Mutesewifîn Kurd". Di vê beşê de jî jînenîgariya Ebû Bekir Bin Yezdanyarê Ûrmiyeyi, Ebdulhesen El-Hekâfi El-Kurdî û Ebû Ebdullah

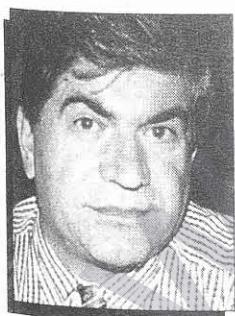


Çavpare tevdide. Tehsin İbrahim Doskî jî li ser Şêx Şemsedînê Exlatî lêgerînek kiriye. Her wiha Torî li ser dîroka salnameya Kurdi gotarek nîvîsiye û Ferid Îzol jî bi sernavê: "Li Tirkîyê rojevîn sunî çedîbin" rewşa Tirkîyê ya siyasi dadihûrîne. Ji bîli van nîvîsan gelek helbestan jî di nava kovarê de cih girtine.

SERWÎSA ÇANDÊ

Çek dane destê dozgeran

OSMAN ÖZÇELİK



Vural Savaşê Serdozgerê Dadgeha Bilind, ji bo girtina HADEP'ê doznameyek amade kir û ji Dadgeha Qanûna Bingehîn re şand. Roja ku serdozger gotibû "Ezê civîneke çapemeniyê li dar bixim", civîna Konseyâ Ewlekarîya Neteweyî (MGK) hebû. Ferman ji konseyê hatibû. Serdozger, ji dosyayêni ku dosya Dadgeha Ewlekarîya Dewletê (DGM) ji wî re şandibû zû bi zû ev dozname amade kir. Di van dosyayêni de giliyê HADEP'ê dihate dikirin ku HADEP tagirê PKK'ye û daxwaza girtina HADEP'ê dihat kirin. Dosyayêni di dexla maseya serdozgerê hiqûqnas (!) de ne nû bûn. Ev serê sê salan e ku dosyaya Nuh Mete Yüksel doza girtina HADEP'ê dikir. Ji ber ku tu delîlên bi bingeh di dosyayê de nîn bûn, serdozger ji bo girtina HADEP'ê nelebiti bû.

Heta iro dewletê kilît li dergehê sê partiyen me xistibû. Her cara ku partiyek hate girtin, dewlet li hundir û li derve kete na-va tengasiyeke mezin. Dewlet li ber deriyê Yekîtiya Ewrûpayê bû û ji wan re dihat gotin ku di rejîma demokrasiyê de girtina partiyen siyasi nîn e. Girtina partiyen şerm bû. Jixwe serî bi kurdan re dernedîket, partiyek dihat girtin yeka din.vedibû.

Dewletê der heqê xebatên siyasi yên kurdan yên eşkere de biryarek nû da û ji "Susurluk"ê vir de polîtîkayeke nû meşand. Li gorî vê biryarek wê kadroyen partiyen nekuştina. Di kuştinê de rizikoya eşkerebûnê hebû. Çekên ku dabûn destê qesasen kontra, wê edî bidana dozgeran û wê li ser navê dad û dadmendiyê HADEP'î ji karêni siyasi bi dûr bixistana. Bi sedan kes li ser navê darizandinê avetiñ girtîgehan û gelek kes bi dûr ketin, lebîkin.

Biryara din şerî psîkolojîk û rîlibergirtina firehbûna partiyê bû. Civîn, meş, xwepêşandan û her çalakiyên partiyê wê bihatana qedexekirin û wê medya fermî û nefermî tenê nûçeyen xerabkirin û biçük-kirina HADEP'ê biweşandana û wê bi vî awayî têkiliyên partiyê û ji hev û din biha-

tana xistin. Nema tu kesî diwêri bi HADEP'ê re têkeve danûstandinan û wê HADEP tecrit ú marjinalize bibuya.

Belê bazara malê û ya sûkê li hev derneket. Roj bi roj gel li derdora HADEP'ê civiya, partî mezin bû û bû partiyekî girtseyî. Di lêgerînê raya giştî yên der barê hilbijartinan de xuya bû ku wê HADEP, bendava % 10 a hilbijartinê derbas bike. Dîsa xuya bû ku wê di hilbijartinê herêmî yen li bajarêni kurdan de, HADEP bibe partiya yekem û wê di dîroka kurdan de yekem car kurd bi nasnameya xwe desthilatdariya xwe bi dest bixe.

Ev hilweşandina hîmî bîrdoza fermî ya dewletê ya heftê û pênc salan e.

Ferman hat dayîn ku HADEP bê sekînandin. Teva ku tê zanîn beriya heşt mehan ev doz bi dawî nayê jî, dîsa dozname hate amadekirin. Armanc ji girtina HADEP'ê bêhtir, rîlibergirtina firehbûnê ye.

Bi rîyeke ne asayı dikarin beriya hilbijartinê HADEP'ê bigirin û nehêlin ku HADEP bikeve hilbijartinan. Ev pirs di serê gelek kesan de bêbersiv e. Ez dibêjim, "dikarin." Belê ne bi riya hiqûqê, bi darê zorê. Ango dikarin bêjin "min kir, bû"

Ew bikin dibe. Belê em jî ne neçar in.

Partî racenayîn û HADEP

Serdorgerê Dadgeha Berz Vural Şavâsi erefeyê weçinayinê 18'ê menga avrêl de, qandê (serva) racenayina Partiya Demokrasiya Şâri (HADEP) mahkemeye qanûnê bingehîn de, (anayasa) doz akerd. Hem jî sebebê ke oyo qandê racenayina partî mûsneno, sebebê newey niyê û dadgeha berz, verî nê sebebî bes nedî û red kerdî. Feqet serdozger Vural Savaşî ancî jî doz akerd. Ci ke, ci ra winî waziya. Yêno zanayin ke zey heme dozanê ke hetanî nika qandê racenayinê partîyanê siyasiyan abiyayayê na doze jî siyasî yê. Pêro jî wastena serdaranê dewlet ser, abiyayê û partiyê muxalif pêro jî racenayayê. Dewleta winakerdena wazena verê partîyanê mûxalîfan bigiro.

Bewnê sera 1991 ra na kiş (het), mahkemeya qanûnê bingehîn (Anayasa) 14 partî racenayê. Nê 14 partîyan miyan de bê partîya Refah û Diriliş, ê bînî pêro partiyê mûxalif ê, partiyê komûnist, sosyalist û partiyê ke bernamayê xo de, ca dayo mesleya kurd û estina şarê kurd, coka racenayayê.

Partî racenayin, ronayinê dewleta tirk ra na kiş esto. Heta vêşî (zaf) partî racenayin ser, xeylê kesî wexto ke racenayinê partîyanê siyasiyan yeno rojev, Tirkîye zey mezelê partîyanê siyasiyan nîşan danê.

Nimûneyo ke ma cor de da jew, ê heş seranê peyînan o. Verî jî xeylê partî racenayayê, heta ancî na dewlet serokwezîrê xo

Zey idamkerdenê Menderes û embazanê ci, doza HADEP'î jî hiqûqî niya, siyasî ya. Eke rewso ewroyin zey çaxê Menderesi biyayê, hemû serdarê HADEP jî idam kerdê. Îyê ewro idam nêkenê bi destê kontrayan, serdar û endamanê ci kişenê.

Adnan Menderes û di wezîre xo idam kerdî. Rewş û konjoktoro siyasî vurya, itibarê ïnan peyser da û werteyê Stenboli de Menderesî rê mezerê bi abîde viraşt. Her seraçnayina Menderes û embazanê ci de, hemû serdarê dewlet mezelê Menderesî zi-yaret kenê û ey zey qehramanan nîşan danê. Yanê senî ke idamkerdenê Menderes û embazanê ci, hiqûqî nêbi siyasî bi, doza ke ewro qandê racenayina HADEP abiyaya jî hiqûqî niya, siyasî ya.

Feqet rewş û konjoktoro ewroyin zey verî niyo, eke rewso ewroyin zey çaxê Menderesî biyayê, mahkemanê ewroyinan, hemû serdarê HADEP û partiyê ke hetanî nika racenayê idam kerdê. Îyê ewro idam nêkenê destê kontrayana serdaran û endamanê partîyanê mûxalîfan kişenê.

Bewnê hetanî nika nezdiyê 200 endam û serdarê HEP, ÖZDEP, DEP û HADEP kışiyayê. Nê pêro jî dewlet bi destê kontrayana daye kişen. Eke wina nêbiyayê, jew kiştox (katil)ê endam û serdaranê nê partîyan tepişiyayî û çebiyayê girotxane (hepis). Feqet hetanî ewro, jew kiştoxê enda-

man û serdaranê HEP, ÖZDEP, DEP û HADEP nêtepişiyayê. Ney ra jî oyo eşkera ayseno ke, dewleta zey verî endamanê nê partîyan idamkeredena nêkişina, destanê xorotoxan û kontrana kişena.

Racenayin wastin çira nika?

Bi rastî jî wexto ke kes ewneno vatananê serdaranê dewlet û anketê ke hetanî nika qandê weçinayinê 18'ê menga avrêl virazyayê cewabê ci no, bi xo vejiyeno werte. Ci ke anketê ke hetanî nika virazyayê hema hema périn de Partiya Demokrasiya Şâri (HADEP) ya serokanê belediyanê Bakurê Kurdistanî périn qezenc kena. Eke kes nê anketan a nimûneyekê bido, nimûneyê anketa artêşa tirk o. Artêşa tirk verê di mengan bakurê Kurdistanî de weçinayinê 18'ê menga avrêl ser, jew anket viraşt. Goreyê nê anketê artêşa tirk HADEP'a 67 cayanê bakurê Kurdistanî de serokîne belediye qezenc kena.

Coka rojê weçinayinî nezdî ameyin de tarsê dewlet û heveyê partîyanê ci no beno

vêşî û vaten ke ca de bo hewnê ci no remeno. Nê tarsan û hewnan remayin ser jî, iyê dest çekenê karanê liminan. Kişte rê qandê racenayina HADEP dawa abiyê, kişa bînra jî iyê, zey tedbir wazanê weçinayinê 18'ê menga avrêl di-tûrin virazê. Bi taybeti jî serokomarê tirk Süleyman Demirel wazeno. Heta goreyê nûstena rojnamanê tirk Demirel jew pêdiyin de Serokê Partiya Fazilet Recai Kutani ra no tarsê xo eşkera vato. Ancî é pêdiyin de Demirel, Kutani ra vato: "Mayê qandê HADEP wazemi weçinayin di-tûrin bo û lazim o ke şima jî desteg bidê ke parlemento ra qanûnê weçinayinê di-tûrin vejiyo."

Rojê weçinayinî nezdî ameyin de tarsê Demirel yo beno vêşî û her fekê xo akerden de oyo nê tarsi ano ziwan û qandê verniya HADEP girotan ci dest ra çiçio yeno oyo keno. Kombiyayinê MGK yê ke 29' menga ravêrdin de viraziya û generalan jî wastena Demirel ca de dî û eşkera wast ke weçinayinê belediye di-tûrin viraziyo.

La belê Rewşê ewroyin de parlementoya tirk ra vejjayinê qanûniyo zor ayseno ci ke heveyê partiyê nêwazanê weçinayin di-tûrin bo. Partiya Fazilet, DYP û CHP tarsenê ke eke qanûno winaynîn vejiyo, weçinê mebûsin taloq beno.

MEMED DREWŞ

zey ewro tenganê ya nivîsanê kird kî nêkewtê (nêantê). Bi nimûne amora kovara Zend a yewîn de hîre nivîsi kird kî estibî. A peyin (pancin) de qe nivîse kird kî çinêbi. Vatê tenya kirdkî ya, a jî humara diyin nêveciya wa.

Parlamenterê ma (PKDW) bê sond-wenden, kird kî nêvat. Çira kirdjî jî kird kî nêşkenê bivajê? Xeylê nûştoxê ma tirkî ya xoya ca nêvardenê, tirkân ra weş tirkî nûşenê. Feqet wexto ke ci ra ziwanê ci na nûsten waziya hema riyê xo çermûknene. Lazimo ke nê pêro fermandar û şervanê ma Dr. Alî xo rê rehber biggerê.

Ancî Pîrê ma Ali Haydar Cîlasun vano: "Werikena mi ziwanê xo bizanayê." û soz dano ma û vano ke, hetanî yew ser ezo ziwanê xo bimûsî û nê şermî ra xo bixelesnî.

Lazim o ke her kes bi taybeti jî kirdi pêro wa ziwanê xo bimûsî û binûsê. May û qeçanê xo de tim û tim û her ca wa kird kî qisey bikirê. Ma çekê xo a ziwan pêt têbest ke, MGK ya tirkî ebi ziwan û zaravanê ma wa, yarı û qeşmerî nêkirê.

DARA HÊNÎ

Kirdkî serçend vatenî

gêrenî. La belê şarê ma xeylê tepiya mend o. Çira?

Ma qedirê ziwanê xo nizanê. Ziwan taybeti ya serekê ya her neteweyekê yo. Celaled Alî Bedirxan vano: "Destê mileta bindest dest de di çekî estê: Ziwan û Dîn. Heke dînê netewa serdest û bindest jî jû bibo, ziwan tenya maneno. Heta ke na çek pêt, zixm tê nêbestî ya, bindestî ra xelas çinika, nêbena."

Ma kirdan miyan ra zey Ehmedî Xanî feylesof, zey Mehmet Emîn Bozaslan lêkoliner, zey Mehmet Arîf dengbêj û zey Cigerxwînî jî helbestvan nêvîca wo. Radyoya Erîvan, Kîrmansah û Baxdat kirdkî jî bivatên, ma jî nika bîbî hişyar.

Hetanî nê seranê peyînan mewludi Ehmedî Xasî û Usman Efendi tenya goştarî bînî. Elewiyên ma ïnan ra jî mahrûm bî Tikî tekstê folklorîk (sanîk, lawîk, meselîy, mertalî û vatenê verînan) ê ma

Roja Newe (1963) de çap biyî. Hoverî Dr. Şivan dest eşt xebata ziwan. O jî kewt dama bêbextan û kişiya.

Rastnûştina kird kî ser ro Stokholm de davîst zimanزان û nûştoxê ma, panc finî (amnan 1996 payiz 1998) kom biy. Ker-dina ïnan de tilarê esta. Gera şew û roj xo temiyan bikirê û rojê ravey gramerê kird kî çap bikirê û birasnê Kurdistan. Wa xebatê Bedirxanî biyârê çiman ver û goreyê ci bixeşitîyê.

Ferhengî, rêzimanê, gotina pêşîyan, îdiomî kurmancî rê nameyê kurdî nanê pa. Hoverî Samî Tanî na xeletî kerd raşt û zey ïnan nêva rêzimanê kurdî va rêzimanê kurmancî.

Eke Akademîya Kurd, NÇM, huner-mendê kurd weş bixebeitiyayê goreyê nîkay kird kî jî zey û bînan xeylê ravey şîbî û kovara Rewşen, Nûdem, Nûbihar, Zend, rojnameya Azadiya Welat û Hêvi

TEL: (0 212) 245 16 50 - 251 79 37 - 251 90 13
FAX: 251 95 83
■ Gerineydeç Çiştî yê Weşanê (Genel Yayınevi)
SAMİ TAN
■ Berpîsê Karên Nîvîsaran (Yazî İşleri Müdürü)
M. SALIH TAŞKESEN
■ ÇAPXANE Yeni Asya Matbaacılık A.Ş.

■ Yayın Koordinasyon: Gündem Basın ve Yayıncılık San. Tic. Ltd. Şti.
■ BELAVKIRİN BİRYAY Dağıtım
■ NIVİSGEHEN TEKİLİYÊ (İrtibat büroları)
■ Amed: Tel: 0 (412) 223 34 83
■ Mêrsin: Tel: 0 (324) 233 83 96
■ İzmir: Tel-fax: 0 (322) 425 37 02

■ Edene: Tel: 0 (322) 351 42 78
■ (Nûnerê Giştî yê Ewrûpayê) Mahmut Gergerli Tel: 49 871 672 29
Fax: 49 871 670 815
■ Swîre: İhsan Kurt Tel-fax: 41 21 652 76 07
■ Fransa: Tel-fax:

M. Ali Doğan Tel: 33 614 32 43 55
■ Belçika I. Can Tel: 32 53 64 12 41
■ Hollanda: S. A. Fewzi Tel-Fax: 31 10 48 555 43
■ Suriye: Jana Seyda Helim Yusiv

WELAT
ROJNAMEYA HEFTEYİ
(Haftalık Gazete)
■ Xwedi (İmtiyaz Sahibi)
M. NUR KARAKOYUN
■ Yönetim Yeri:
İstiklal cad. Asmalı Mescit sok. 35/37 No:308
Beyoğlu/Istanbul

Koordinatore ARGK'ê yê Eyaleta Dêrsimê Hamili Yıldırım Emê 99'an qezenc bikin

Dewletê Ji Biharê vir de bo operasyona Dêrsimê xwe amade dikir. Hêza ku ji 60 hezar kesî pêk dihat berê hate bicihkîrin. Piştre ji nişka ve hêzên xwe yên Erzingan, Qers û Agiriyê lê zêde kirin û operasyonê dest pê kir. Gerîla ji ber ku li gorî rêz û rîçikîn gerîlatiyê tevgeriya, dewlet bi ser neket.

*E*v demeke dirêj e digel agirbesta PKK'ê ji weki gelek herêmén Kurdistanê li herêma Dêrsimê ji ji aliye hêzén leşkerî yên dewletê ve operasyonê mezin têne lidarxistin. Çapemeniya tirk weki her car encama van operasyonan weki serkeftin nişan dide. Ji bo ku raya giştî ji dîtinin aliye şer ê dinê agahdar bibe me pêwîsiya weşandina vê hevpeyvîna ku di Özgür Politikayê de hate weşandin, dit.

Birêz Yıldırım PKK'ê ji 1'ê rezberê vir de agirbesta yekalî ûlan kiriye lê digel vê ji operasyonê artêşa tirk bêrawestan didomin. Di vê pêvajoyê de li Eyaleta Dêrsimê ji meha kewçêrê pê ve pevçûn û pozberiyê gur dest pê kirine. Lê di çapemeniyê de wan cih negirt. Li Eyaleta we ci qewimi?

□ Artêşa tirk bi hêzek mezin operasyon da destpêkirin. Li Dêrsimê derketin 32 cihênu ku li gorî xwe giştîn didîtin. Şaxkeke wan a mezin hate Alibogaziyê.

Hejmara leşkerên ku di tevaya operasyonê de bi kar anîn ciqas bû?

□ Li dora 160 hezar leşkeren wan tevli vê operasyonê bûn. Fermandarê Parleşkera 3'yan û Parleşkera 9'an bi hev re ev hêz bi rê ve dibirin. Hema bêje li her girokî, warekî tîpek (tugay) hate bi cih kirin. Çavdîrên wan ji general in. Di nav me de fermandarê çavdîran, fermandarê pel(manga) an in. Ger em têkevin tengasiyê fermandarê desteyan dibin "çavdîr."

Li Dêrsimê hêzeke artêşa tirk evqas mezin heye?

□ Ji Qeyseriyê. Boluyê qomando anîn. Hêzeke ku teví operasyonê bûn ji Qeyserî, Bolu, Meletî, Elezîz, Erzingan û Çewlikî anîn. Her wiha hêzeke herêmî bûn. Ev hêz bi tevayî li dora 160 hezar bûn. Hêzeke ku ji 32 tipan pêk dihat bû. Yekîneyên qomandoyan ên Bolu û Qeyseriyê hêzeke taybet in. Geleki hêvidar bûn. Ji Biharê vir de bo operasyona



Dêrsimê xwe amade dikirin. Me peyre ev yek eşkere kir. Hêza ku ji 60 hezar kesî pêk dihat berê bir bi bir bi cih kirin. Piştre ji nişka ve wan hêzên xwe yên Erzingan, Qers û Agiriyê lê zêde kirin û operasyon da destpêkirin. Wekî min got, gerîla ji ber ku li gorî rêz û rîçikîn gerîlatiyê tevgeriyan, dewlet bi ser ketin. Takîka me ev e: Em li her derê ne û ne li tu derê ne. Me takîka xweveşartin û lêxe vekişe baş bi kar anî. Gerîla hate radeyeke wisa ku kengê bixwaze karibe çalakîyan pêk bîne.

Ji gotinêne we diyar dibe ku operasyoneke geleki berfireh pêk hatîye. Bi dîtna we di vê pêvajoyê de çima pêwîsiya operasyoneke wiha mezin hate dîtin.

□ 1938 rastî 15 saliya damezirandina Komara Tirk tê. Di 38'an de li Dêrsimê bi tevkuiyê 15 saliya Komarê hate pîroz-kirin. Dewletî xwest wargeha berxwedanê ya dawîn bi tevkujî û imhakîrinê ji holê rake. Di 75 saliya xwe de serkêşen komarê meşa Serokatiyê ya Romayê ji xwe re weki serkeftinekê didit. Di 75 saliya Komarê de ji Dêrsim hîn ji li ber xwe dide. Vê rastiyê naxwazin bipejîrînin. Wan dixwest ku vê yekê ji bo xwe bi serkeftinê bi dawî bikin. Wan bi gurehî propaganda kir.

Gelo encameke li gorî hêviya wan derkete holê an ji we ci bersiv da wan?

□ Me berfirehiya operasyonê, pirbûna leşkeren wan di roja pêşin de dit. Wan dixwest me li hin cihan asê bikin, bi hêzên xwe yên hewayî me tar û mar bikin. Tabî rûdan li gorî daxwaza wan pêk nehatin. Di roja roj de me li seranseri eyaletê terza bi liv û lebata gerîla meşand. "Em li her derê bûn li tu derê nîn bûn." Em têgihiştin ku di pêvajoyeke wiha de

serkeftin ji bo dewletê pir giştîn e lewre ji me ev derfet neda wan.

Yanê tê fêmkirin ku şer û pevçûnan rû nedaye...

□ Na, ne wisa ye. Béguman şer rû da. Em bi vê operasyonê têgihiştin ku hêza dijmin çiqas mezin be ji, di keliya operasyonê de gerîla dikare li dijmin bixe, rê li ber bigire. Lewre gerîla li Gelyê Harcîk, li devera Mazgîrt û Zinarê Sor bi gurehî li hêzên dijmin xist. Bi tevayî 15 mirî li dû xwe hiştin, 4 ji wan serbaz bûn, gelej ji birîndarên wan hebûn.

Hêzên artêşa tirk ên ku beşdarî operasyonê bûbûn bi tevayî vekişyan?

□ Tevaya wan, venekişyan, li navvendên diyar sabît in. Bi hêzên herêmî ji ne mimkûn e ku operasyonekê li dar bixin. ji bo ku li devevereke vir li dar bixin divê 10-15.hezar kes amade bin. Ji bo du deveran ji 30-40 hezar kes pêwîst e. Lewre hin hêzên amade mane. Hemû hêzên xwe venekişandine.

Rewşa gelê Dêrsimê çawa ye?

□ Şeniyê Dêrsimê bi rastî ji pêşketî ye. Ji rûdanan haydar e. Heta dawiyê bi gerîla re ye. Dijmin ji vê yekê dizane. Lewre ji dema li hemberî gerîla tengav dibe berê xwe dide gel. Demekê berî niha gerîla êrişek biribû ser Gelyê Bartman, 6 tîmîn taybet hatibûn kuştin. Li ser vê tîmîn taybet bajar tar û mar kir. Her wiha yekîneya me ya li Zinarê Sor li diji tîmîn taybet êrişike din pêk anîn. Li wir ji digel 4 serbaz û 3 leşker mirin. Li ser vê gel pir çewsandin û girtin. Ev gund bi ser Mêzgirtê vene.

Hûn dikarin derbarê windayîyen ARGK'ê û artêşa tirk ên oiperasyonan de me agahdar bikin?

□ Di domana operasyonan de gerîla Gelyê Harcîk û devera Zinarê sor li se Mêzgirtê çend êriş pêk anîn. Dijmin bi giştî 15 windayî û gelek birîndar li dû xwe hiştin. Ü tenê hevaleke me jiyana xwe ji dest da.

Di hilbijartîne de rewşa partiyê re-jîmê çawa ye?

□ PKK li vê herêmê başebaş otorite yet e. Her kes ji hêz û bandora me haydar e. Em li hemberî hilbijartîne demakevin. Lê hin pîvanêne me hene: Divê berendam kesen welatparêz û demokrat bin. Diyar e kesen ku bi dewletê re di nava têkiliyê de ne nayêne qebûlkirin.

Ji Kongreya 6. ci hêvî û bendewriyên we hene? Kongre ci ji bo ARGK'ê ci ji bo der û dorê din tê ci wateyê Gelo ci encam jê derkevin?

□ Kongreya 6'an ji bo PKK'ê geleki giştî e û kongreya serkeftinê ye. icar "emê an bi ser bi kevin an ji têk biçin" ji nû ve sazbûn tê wateya gurbûn û firehbûna şer. Ji ber vê, prafîka çar salen bîhû ji nû ve tê dahurandin û nirxandin. Hêza fermandariyê ya ku xitimîye, heye.

Belê hêzên ku beşdarî vê operasyonê bûn; hêzên ku ji Qeyserî, Bolu, Meletî, Elezîz, Agirî, Qers, Erzingan, hatin û hêzên herêmâ Çewlik û Dêrsimê ne. Ev hêz bi tevayî li dora 160 hezar kesî ye. Li benda gelek tiştan bûn, pir hêvidar bûn. Ji Biharê vir de amadehiya operasyona Dêrsimê dihate dikirin. Ji ber ku gerîla li gorî rêz û rîçikîn gerîlatiyê tevgeriyan, bi ser ketin. Emê teqez pergaleke şer a rast, şewazekî şer ê rast deynin û sala 1999'an dê di bin perspektîfa Kongreya 6'an de teqez bibe sala Apocian, sala Kurdistaniyan. Her kes bo vê xwe amade dike.